

Голас Рафзімы

№ 49 (1413) СНЕЖАНЬ 1975 г. ВYДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ ГОД ВYДАННЯ 20-ТЫ ЦАНА 2 КАП.

«Вясёлыя балалайкі» — самадзейны ансамбль з Магілёва. Пра яго расказваецца на 3 стар.

Фота Г. КАВАЛЕНКІ.

ЧЛЕН УРАДА

Лізавета ЧАГІНА,
сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР

У свеце сацыялізму няма месца прававой няроўнасці жанчын і мужчын. У Беларусі, як і ва ўсёй Краіне Саветаў, гэту праблему вырашыў сацыялістычны лад, які забяспечыў не толькі юрыдычнае, але і фактычнае раўнапраўе жанчын, гарантаваў ім права на работу ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі і культуры, актыўны ўдзел у дзяржаўным кіраванні і ў грамадскім жыцці. Вялікае значэнне ленінскай спадчыны аб прыцягненні жанчын да шырокай грамадскай дзейнасці і кіравання дзяржавай. У. І. Ле-

нін быў перакананы, што знішчыць сляды няроўнасці жанчын, ператварыць іх у актыўных удзельнікаў будаўніцтва новага жыцця нельга без прыцягнення іх да кіравання дзяржавай. Правільнасць гэтага вываду пацвярджаецца практыкай камуністычнага будаўніцтва.

У развітых капіталістычных краінах юрыдычна абвешчана роўнасць жанчын з мужчынамі ў грамадзянскіх, палітычных і эканамічных правах, але буржуазная дзяржава не бярэ на сябе адказнасць за іх фактычнае забеспячэнне. Таму паміж

прававым становішчам і рэальнасцю існуе глыбокая бездань. Колькасць жанчын сярод дэпутатаў парламентаў капіталістычных краін вельмі нязначная. Напрыклад, у ЗША ў складзе кангрэса 94-га склікання толькі 17 жанчын, або 3 працэнты. На іўна было б шукаць сярод іх прадстаўніц рабочага класа. Іх інтарэсы ніяк не прадстаўлены ў вышэйшых органах улады.

Іншае становішча ў Савецкай краіне. Толькі ў Вярхоўным Саветае СССР апошняга склікання 475 жанчын, або трэць дэпутатаў. Цікава адзначыць,

што іх колькасць няўхільна расце. Так, у час выбараў у Вярхоўны Савет СССР у 1966 годзе дэпутатамі сталі 425 жанчын, у 1970 годзе — 463, у 1974 годзе — 475.

Няўхільна ўзрастае колькасць жанчын у складзе выканаўчараспарадчых органаў Саветаў, сярод кіраўнікоў савецкіх устаноў і ведамстваў. За апошнія дзесяць гадоў у Беларусі колькасць жанчын—старшын выканкомаў Саветаў павялічылася больш чым на шэсць пра-

[Заканчэнне на 5-й стар.]

НАВІНЫ Польшкай Тэхналогіі У Мінску

«Кантакты пачынаюцца з інфармацыі»

стар. 2

ГАЗЕТА «ЭЛЬ ЭРАЛЬДО»:

«НА ІХ КАНЦЭРТ МОЖНА ТРАПІЦЬ ТОЛЬКІ ПА ЧЫСТАЙ ВЫПАДКОВАСЦІ — ЖАДАЮЧЫХ ПРОЦЬМА...»

«Брава, савецкі!»

стар. 7

АБ ПЛЕНУМЕ ЦК КПСС

1 снежня 1975 года ў Маскве адбыўся Пленум Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза.

Пленум заслухаў даклад Генеральнага сакратара ЦК КПСС Л. І. Брэжнева аб пытаннях чарговага XXV з'езда КПСС.

У пастанове, прынятай па гэтым пытанню, гаворыцца:

1. Зацвердзіць наступны парадак дня чарговага XXV з'езда КПСС:

1) Справаздача Цэнтральнага Камітэта КПСС і чарговыя задачы партыі ў галіне ўнутранай і знешняй палітыкі — дакладчык Генеральны сакратар ЦК КПСС тав. Брэжнеў Л. І.

2) Справаздача Цэнтральнай рэвізійнай камісіі КПСС — дакладчык старшыня рэвізійнай камісіі тав. Сізоў Г. Ф.

3) Асноўныя напрамкі развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1976—1980 гады — дакладчык Старшыня Савета Міністраў СССР тав. Касыгін А. М.

4) Выбары цэнтральных органаў партыі.

2. Устаноўце норму прадстаўніцтва на XXV з'езд КПСС: адзін дэлегат ад 3 000 членаў партыі.

3. Дэлегаты на XXV з'езд КПСС выбіраюцца згодна са Статутам партыі закрытым (тайным) галасаваннем на абласных, краевых партыйных канферэнцыях і з'ездах кампартый саюзных рэспублік. Выбары дэлегатаў на з'езд КПСС ад кампартый Украіны, Беларусі, Узбекістана і Казахстана праводзяцца на абласных партыйных канферэнцыях.

Камуністы, якія знаходзяцца ў партыйных арганізацыях Савецкай Арміі, Ваенна-Марскога Флоту, унутраных і пагранічных войскаў, выбіраюць дэлегатаў на XXV з'езд КПСС разам з адпаведнымі тэрытарыяльнымі партыйнымі арганізацыямі на абласных, краевых партканферэнцыях або з'ездах кампартый саюзных рэспублік.

Камуністы партыйных арганізацый часцей Савецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флоту, якія знаходзяцца за граніцай, выбіраюць дэлегатаў

на XXV з'езд КПСС на партыйных канферэнцыях адпаведных вайсковых злучэнняў.

Пленум заслухаў таксама даклады намесніка Старшыні Савета Міністраў СССР, старшыні Дзяржплана СССР М. К. Байбакова «Аб Дзяржаўным плане развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1976 год» і міністра фінансаў СССР В. Ф. Гарбузава «Аб Дзяржаўным бюджэце СССР на 1976 год».

У пастанове Пленума ЦК КПСС «Аб праектах Дзяржаўнага плана развіцця народнай гаспадаркі СССР і Дзяржаўнага бюджэту СССР на 1976 год», прынятай 1 снежня 1975 года, гаворыцца:

«Адобрыць у асноўным праекты Дзяржаўнага плана развіцця народнай гаспадаркі СССР і Дзяржаўнага бюджэту СССР на 1976 год і ўнесці іх на разгляд сесіі Вярхоўнага Савета СССР».

На Пленуме выступіў з вялікай прамовай Генеральны сакратар ЦК КПСС Л. І. Брэжнеў.

КАНТАКТЫ ПАЧЫНАЮЦА З ІНФАРМАЦЫІ

Як паведамлялася ўжо ў папярэднім нумары газеты, у сталіцы Беларусі адбыліся Дні польскай эканомікі і тэхнікі. Гэта даволі буйная падзея ў гісторыі ўзаемаадносін народаў дзвюх суседніх сацыялістычных краін. Наш карэспандэнт Вячаслаў ХАДАСОЎСКІ сустрэўся з намеснікам старшыні Польскай знешнегандлёвай палаты Генрыкам ЦІШЭЎСКІМ і папрасіў яго адказаць на некалькі пытанняў.

Зноў на афішах ля будынка Гандлёва-прамысловай палаты БССР і на самых відных месцах цэнтральных вуліц горада расквітнелі чыраона-белыя плястычныя эмблемы польскіх знешнегандлёвых выставак. Гэты сімвал ужо добра знаёмы жыхарам нашай сталіцы — у апошні час ён з'яўляўся тут кожны год, суправоджаючы самыя разнастайныя выставы тавараў, вырабленых у ПНР.

Аднак зараз польскія сябры не прывезлі ў Мінск ніводнага экспаната, бо выставы ў звычайным сэнсе гэтага слова не было. А побач з эмблемай можна было прачытаць запрашэнне на Дні эканомікі і тэхнікі ПНР. Упершыню знешнегандлёвыя кантакты з нашымі суседзямі набылі форму спецыялізаваных дзён. Таму спачатку я папрасіў свайго суб'яднага растлумачыць іх сэнс і мэту.

— Наша мерапрыемства гаворыць аб новай, вельмі перспектыўнай з'яве ў польска-савецкіх гандлёвых адносінах, — сказаў Г. Цішэўскі. — Я маю на ўвазе кааперацыю і спецыялізацыю вытворчасці, заснаваную на Комплекснай праграме эканамічнай інтэграцыі краін СЭУ. Паводле падлікаў, ужо ў бягучай пяцігодцы ўдзельная вага спецыялізаванай і каапераванай прадукцыі ва ўзаемным тавараабароце складзе каля 30 працэнтаў. У будучым гэты паказчык павялічыцца. А вядома, што ўсе вузкасцыялізаваныя сувязі, таксама як і аб'яднаныя задачы вытворчага парадку, пачынаюцца з тэхнічнымі і тэхналагічнымі магчымасцямі партнёра. Другімі словамі — кантакты пачынаюцца з інфармацыі.

У апошні час у сферы абмену такой інфармацыяй узнікла нямала цяжкасцей. Патак яе расце, і таму адшукаць патрэбныя звесткі становіцца ўсё цяжэй, хоць яны, здараецца, знаходзяцца, што называецца, пад бокам — у бліжэйшага суседа. Дні эканомікі і тэхнікі маюць на мэце стымуляваць экспартна-імпартны абмен ПНР і СССР і асабліва — інвестыцыйных тавараў, на долю якіх ужо зараз прыпадае амаль палавіна валавога аб'ёму ўзаемнага абароту. Мы перакананы, што ў будучым галоўным прадметам абмену стане тэхніка і тэхналогія.

— Пракаменціруйце, ка-

лі ласка, канкрэтную праграму Дзён.

— У іх праграме дваццаць буйных дзекладаў, чытаць якія прыехалі вядучыя польскія эканамісты, інжынеры, прамыслоўцы — практыкі і вучоныя. У спісе тэм — інфармацыя аб апошніх здабытках нацыянальных электронікі і станкабудавання, сельскагаспадарчага машынабудавання і хіміі, медыцыны і дрэваапрацоўкі...

У дзень афіцыйнага адкрыцця Дзён інжынерам і спецыялістам, што сабраліся ў Палацы мастацтваў, быў прадэманстраваны дакументальны фільм «ПНР. 30 год па шляху сацыялізму». На экране ажылі часы гераічнага аднаўлення гарадоў краіны, гады энергічнага будаўніцтва новай эканомікі, заснаванай на буйных, прагрэсіўных галінах, цяперашні перыяд сацыялістычнага будаўніцтва, калі краіна ажыццяўляе буйна-маштабныя праекты сацыяльных пераўтварэнняў. І не аднойчы, спыняючы аб'ектыўна то на адным, то на другім індустрыяльным аб'екце, вядучы падкрэсліваў: «Гэта зроблена пры дапамозе СССР». «На гэтым заводзе працуюць савецкія станкі». Нашы краіны — даўнія эканамічныя партнёры. Таму я прашу Генрыка Цішэўскага расказаць аб маштабах і асноўных напрамках савецка-польскага супрацоўніцтва.

— Амаль 30 год назад, у сакавіку 1947 года, у Маскве было падпісана першае пагадненне аб навукова-тэхнічным супрацоўніцтве паміж ПНР і СССР. З таго часу паміж нашымі краінамі існуюць цесныя сувязі, якія можна назваць узорам узаемавыгаднай брацкай садружнасці. На працягу першых пасляваенных год узносы ў агульную справу з нашага боку былі вельмі малыя ў параўнанні з выгадай, якую мы атрымлівалі ад дапамогі СССР. У 1950—65 гады — час Інтэнсіўнага будаўніцтва ў Польшчы навуковых аб'ектаў — пачаўся паступовы пераход ад этапу выкарыстання аднабаковай дапамогі СССР да фактычнага польска-савецкага навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва. 60-я гады азнаменаваліся пераходам да роўнага партнёрства. Цяпер мы ўступілі ў чарговую фазу развіцця нашага супрацоўніцтва, якая ажыццяўляецца ва ўмовах навукова-тэхнічнай рэвалюцыі.

Так жа бурна развіваліся і гандлёвыя адносіны паміж СССР і Польшчай. На СССР зараз прыпадае 30 працэнтаў усяго польскага экспарту. СССР задавальняе большасць нашых патрэб у нафце, жалезнай рудзе, баваўне, пастаўляе станкі, машыны, абсталяванне... Прадметы нашага экспарту ў СССР — марскія судны, камплектныя хімічныя, цукровыя і дрэваапрацоўчыя заводы, прадукцыя электратэхнічнай прамысловасці, фармацэўтычныя прэпараты, касметыка, тавары бытавога прызначэння.

— І якое месца ў гэтым абмене займае Беларуская ССР? Напэўна ж, Мінск не выпадкова выбраны месцам правядзення Дзён?

— Зразумела, што мы праводзім сваё мерапрыемства, як гаворыцца, у самых актыўных рэгіёнах нашага рынку. БССР у нашых знешнегандлёвых абаротах з СССР традыцыйна займае віднае месца. У Польшчы добра вядомы тавары з маркі вядучых беларускіх фірм. Гэта трактары і вялікагрузныя аўтамабілі, калійныя ўгнаенні і сельгасмашыны, металарэзныя станкі, прыборы. Мы ў сваю чаргу паставілі ў БССР камплектнае абсталяванне для цукровых заводаў у Жабінцы і Слуцку, для заводаў ільнокастрычных пліт у Нясвіжы, Слуцку і Кобрыне, электралітвавага завода ў Брэсце. У БССР пастаўляюць польскія хімічныя тавары, электрарухавікі і сельгасмашыны, тэлеграфныя апараты, вугаль, прадметы шырокага ўжытку.

Вядомы шэраг сумесных навуковых распрацовак беларускіх і польскіх вучоных у галінах фізікі і ядзернай энергетыкі, кібернетыкі, вытворчасці ЭВМ, экалогіі. Плённа супрацоўнічаем мы і ў галіне падрыхтоўкі кадраў.

— Як Вы аднёваеце ўзровень савецка-польскіх навукова-тэхнічных і эканамічных сувязей?

— Яны даюць магчымасць каардынаваць планы развіцця навукі і тэхнікі, праводзіць сумесныя даследаванні і навукова-тэхнічныя распрацоўкі, вырашаць пытанні кааперавання, спецыялізацыі і ўзаемных паставак прадукцыі. Зараз у 13 галінах прамысловасці — хімічнай, нафтапрацоўчай, прыборабудавання, горнарудным машынабудавання і іншых — мы прыступілі да выканання распрацаваных на перыяд да 1980 года Праграм далейшага паглыблення і ўдасканалвання эканамічнага і навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва. Гарантыйны поспехаў у далейшым супрацоўніцтве з'яўляюцца нашы агульныя палітычныя, эканамічныя і грамадскія мэты, сумеснае імкненне да развіцця і ўмацавання сацыялізму і міру ва ўсім свеце.

К таму часу, калі гэта інтэр'ю было падрыхтавана да друку, утульная зала ў Палацы мастацтваў, дзе праходзілі Дні польскай эканомікі і тэхнікі, апусцела. Даклады праслухалі многія сотні інжынераў, спецыялістаў, вучоных — усіх тых, каго называюць «элітайнымі асобамі». Ленцы часта заманчваліся гутаркамі ў кулуарах — калегам заўсёды ёсць аб чым паспрачацца. Эфект гэтых кантактаў падлічыць пакуль цяжэй, чым колькасць людзей, што пабывалі на сустрэчах з польскімі спецыялістамі. Безумоўна адно — сустрэчы гэтыя былі надзвычай карыснымі.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ

ДЗЕ КВІТНЕЦЬ САДАМ

Для забеспячэння насельніцтва рэспублікі садавінай неабходна закладці 60 тысяч гектараў садоў прамысловага тыпу. Беларускі навукова-даследчы інстытут бульбаводства і плодаагародніцтва выбраў у раёнах перспектыўнай канцэнтраванай пладаводства саўгасы і калгасы, у якіх можна размясціць новыя насаджэнні.

Перспектыўнымі для размяшчэння такіх «фабрык пладоў» прызнаны 32 раёны. Асноўную частку міжкласных насаджэнняў вучоныя лічаць метагэаграфічным сканцэнтраваным на Капыльскай градзе і Навагрудскім узвышшы, Ваўкавыскім узвышшы і яго шлейфах, на правабярэжжы Сожа і Аршанска-Магілёўскім плато.

СТРАКАТЫЯ МЕТРЫ

З пачатку пяцігодкі на Брэскім дыванова-суконным аб'яднанні вырабавана 7 мільянаў 275 тысяч квадратных метраў дывановых вырабаў.

Прадпрыемства амаль удвая перакрыла праектных магутнасці. Брэскія дываны славяцца сваім прывабным выглядам і добрай якасцю. Першым сортам тут выпускаецца 91,3 працэнта вырабаў, значна больш, чым прадугледжана планавым заданнем. Многія з іх удасоўны дзяржаўнага Знака якасці.

Да канца года калектыў дасць звыш пяцігадовага плана яшчэ 184 тысячы

квадратных метраў дывановых вырабаў.

НОВАБУДОЎЛІ ГРАНІТНАГА

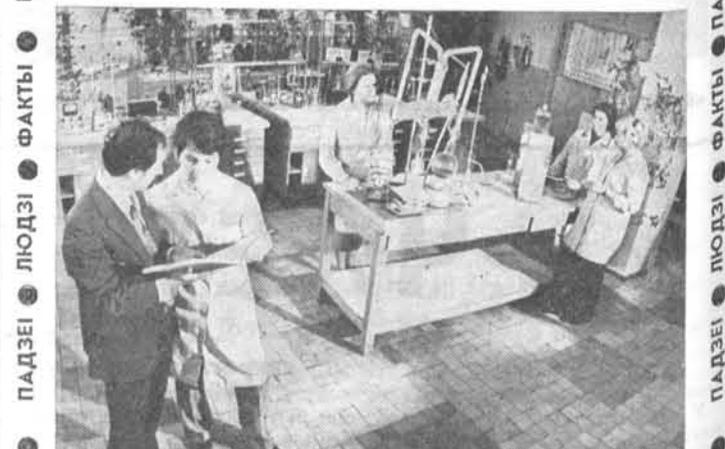
Напружаныя дні цяпер на буйной будоўлі пяцігодкі — Мікашэвіцкім драбильна-сартавальным заводзе. Рыхтуецца да пуску першая чарга прадпрыемства. Ужо здадзены ў эксплуатацыю цэнтральныя рамонтныя майстэрні, бытавы і адміністрацыйны карпусы, заканчваецца мантаж абсталявання. У пасёлку Гранітны прыступілі да ўзвядзення будынкаў дома культуры і балініцы з паліклінікай.

Ствараюцца ўсе ўмовы для працы і адпачынку рабочых. Выйшаўшы на праектную магутнасць, завод штогод будзе даваць шэсць мільянаў кубаметраў будаўнічага шчэбеню.

І СКОРАСЦЬ, І ЗРУЧНАСЦІ

Доследная партыя самых лёгкіх у краіне дарожных матадыклаў ММВЗ-3 115 выпушчана на Мінскім мотавелазаводзе. У параўнанні са сваім папярэднікам новая машына, распрацаваная канструктарамі прадпрыемства, мае палепшаны знешні выгляд і больш магутны матор. «Малютка», як ахрысцілі гэту машыну, развівае скорасць да 95 кіламетраў у гадзіну.

У пачатку будучага года пачнецца масавы выпуск гэтых недарагіх і эканамічных машын, якія карыстаюцца вялікім попытам у нашай краіне і за рубяжом. Па сваіх якасцях «Малюткі» не ўступаюць лепшым сусветным узорам такога класа.

160 тон капралактаму ў суткі адпраўляе заводам-спажыўцам гродзенскае аб'яднанне «Азот». Такой колькасці дастаткова для таго, каб вырабіць 8 мільянаў пар жаночых панчоў або 50 тысяч аўтамабільных пакрышак. Але не толькі капралактамам славіцца аб'яднанне. Працаўніцкі калгасы і саўгасы краіны, фермеры ЗША і краін Лацінскай Амерыкі, сяляне Індыі ведаюць гэта прадпрыемства па высакаякасных «вітамінах урадлівасці»: аміячнай сапелі, крышталічнаму карбаміду і сульфату амонію.

НА ЗДЫМКУ: у лабараторыі капралактаму. Тут адпрацоўваюць новую тэхналогію.

Фота А. НИКАЛАЕВА.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ

5 СНЕЖНЯ— ДЗЕНЬ САВЕЦКАЙ КАНСТЫТУЦЫІ

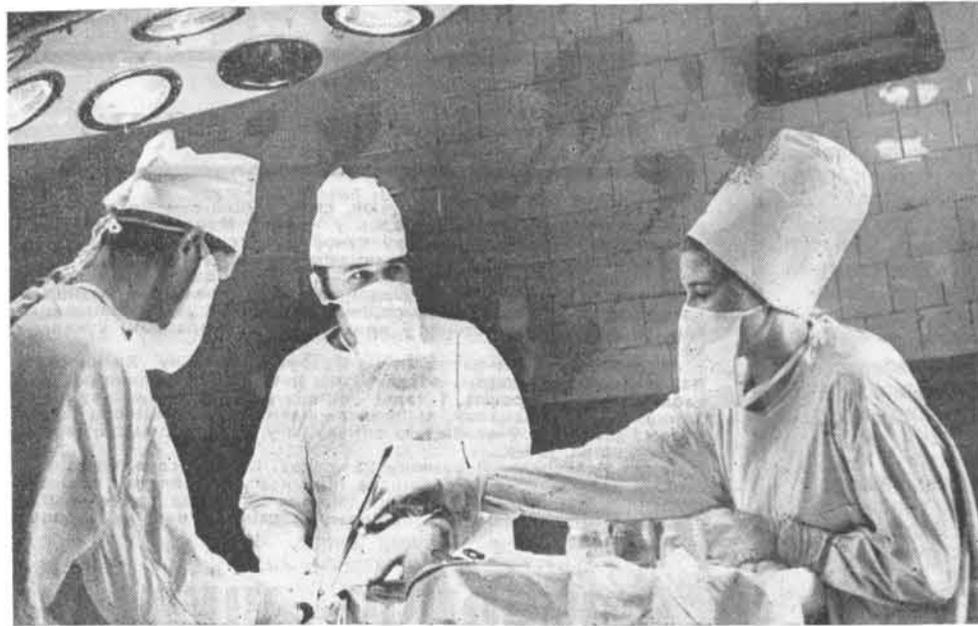
...Як набрала моцы
Матчына дачушка,
Паляцела да сонца
Пералётнай птушкай.

Паляцела дзяўчына
Самалётам гонкім
Над шчаслівай краінай,
Над роднай старонкай.

Гэтыя радкі з верша Я. Купалы «Алеся» Анатоль Мошчанка памятае з дзяцінства. Як і той паветраны бой над роднай вёскай Радзькова, праз якую праходзіла Курская дуга. Вырас хлапчук, вывучыўся, стаў лётчыкам. Працаваў шмат год. Калі падвяло здароўе і з авіяцыяй давялося расстацца, узяўся здзяйсняць сваю другую мару — далучыць дзяўчат да паднябесся. Вясельны дасціпны прыгажуні-Алесі спявалі ў ансамблі, якім кіраваў Анатоль Афанасьевіч. Самадзейныя калектывы аб'ядноўваў аднадумцаў, хаця прафесіі яны мелі самыя розныя — краўшчыца, круцільшчыца, апаратчыца, медсястра... Дзяўчаты працавалі, а многія і вучыліся заочно ў тэхнікумах, інстытутах. Шмат часу аддавалі рэлетыцыям у доме культуры, канцэртам. Ці да спорту тут!

Але ж чалавеку ўласціва жаданне скарыстаць ўсе магчымасці, якія прадастаўляе яму дзяржава, калектыв. Канстытуцыя СССР гарантуе грамадзянам сваёй краіны права на працу, на вучобу, адпачынак, прадастаўляе ўсе магчымасці для гарманічнага развіцця асобы. У гэтым зацікаўлена грамадства ў цэлым і кожны паасобку. І хаця ў ансамблі ёсць нямала хлопцаў, гаворка ідзе пра поспехі дзяўчат, бо ў іх лёсе асабліва выразна відаць сацыяльныя змены ў жыцці нашага народа.

Мара Анатоля Мошчанкі збылася — «яго» дзяўчаты-пявунні сталі членамі авіяспартклуба, зрабілі па некалькі скачкоў з парашутам. Часта разам праводзяць удзельнікі ансамбля і водпускі — вандруюць з рукзакімі па роднай Беларусі. Самадзейны ансамбль з Магілёва вазіў сваю канцэртную праграму ў Балгарыю, Польшчу. Калі артысты выходзяць на сцэну ў маляўнічых касцюмах, дзе пераважае колер неба і беларускіх азёр, канферансье

заўсёды «па сакрэту» скажа, што гэтыя абаяльныя дзяўчаты — смелыя парашутыстыкі, выдатныя працаўніцы. І зала дружна гримне воплескамі.

НА ЗДЫМКАХ: мастацкі кіраўнік Анатоль МОШЧАНКА; удзельнік ансамбля Віктар ХУРТАУ — стаяляр; медыцынская сястра Алена

СТАНКЕВІЧ на аперацыі; Таццяна ДАВЫДЗЕНКА — апаратчыца камбіната сінтэтычнага валакна; дзяўчаты перад скачком.

ЕЖЕГОДНО в нашей стране строится более 2,2 миллиона новых благоустроенных квартир — больше, чем в любой другой стране мира, больше, чем в ФРГ, Франции, Великобритании, Италии и других государствах «Общего рынка», вместе взятых. Каждые четыре года у нас возводится столько жилья, сколько было во всех городах страны накануне Великой Отечественной войны. На строительство жилья в нашей стране направляется почти пятая часть всех капиталовложений в народное хозяйство. Нарастивание жилого фонда по темпам значительно опережает рост населения. Вот цифры: 1951—1955 годы—30,6 миллиона новоселов, 1956—1960—54 миллиона, 1961—1965—54,6 миллиона, 1966—1970—54,9 миллиона, 1971—1975—56 миллионов. Если сложить эти цифры, получится четверть миллиарда человек — практически все население страны. Что же, выходит, жилищная проблема решена? Отнюдь нет. Дело в том, что еще в середине 50-х годов только 25—30 квартир из 100 предоставлялись отдельным семьям, в остальные всеялись по две, а порой и больше семей. По меркам того периода вопрос на какое-то время для них был решен, а по сегодняш-

ЖИЛИЩНЫЙ КОНВЕЙЕР

ним — они снова должны стать новоселами. Теперь 90—95 квартир из 100 предоставляются отдельным семьям.

В годы Великой Отечественной войны без крова остались 25 миллионов человек. Сравните эту цифру с данными за любую из пяти последних пятилеток, и вы поймете, что тяжелейшие потери, нанесенные жилому фонду войной, были ликвидированы в самый короткий срок.

Сразу же после Великой Октябрьской социалистической революции у нас были ликвидированы частная собственность на землю и так называемые «доходные дома», предоставлены трудящимся преимущественные права на получение жилья, установлены санитарные нормы на него и регламентирована квартирная плата.

В тяжелейшем 1920 году Народный комиссариат труда принял постановление об улучшении жилищных условий населения, в котором говорится, что каждой семье нужна отдельная благоустроенная квартира. Это была, естественно, программа на

перспективу — претворить ее в жизнь немедленно не было никакой реальной возможности. Первый миллион квадратных метров жилья построен в СССР в 1923 году, тогда же в Москве был возведен первый после революции пятиэтажный дом, который сегодня буквально затерялся среди своих молодых соседей-гигантов на Фрунзенской набережной Москвы-реки. Мемориальная доска на этом доме гласит, что он построен Моссоветом для рабочих. Ровно полвека спустя — в 1973 году — в столице введен в строй последний пятиэтажный дом, массовая застройка теперь ведется зданиями в 9—16 этажей.

За первые десять лет Советской власти в стране было построено двести с лишним миллионов квадратных метров жилья (три четверти этого количества — в сельской местности), к 1940 году городской жилой фонд страны уже в 2,3 раза превышал до-революционный. В несколько раз увеличился процент жилого фонда, обеспеченного водопроводом, центральным отоплением, канализацией...

Не было в истории Советского государства периода, во время которого строительство жилья и культурно-бытовых объектов не находилось бы в центре внимания — даже в годы Великой Отечественной войны.

Другой вопрос — реальные экономические возможности, наличные технические средства, количество и качество строящегося жилья, эстетический и «комфортный» уровень застройки городов и других населенных пунктов. Эти показатели не были и не могли быть одинаковыми на разных этапах. Они возрастали вместе с экономическим потенциалом страны. Единным оставался принцип — для обеспечения граждан комфортабельным жильем, школами, больницами и т. д. всегда делался и делается максимум практически возможного.

Последовательно мы идем к достижению стратегической цели: каждой семье — современной квартиру, каждому городу, поселку — неповторимый архитектурный облик, здоровую природную среду, развитую общественный транспорт и сферу обслуживания, широкие возможности жителей приобретать к культурным ценностям, заниматься спортом и т. д.

Александр ГУБЕР,
корреспондент АПН.

«АБНЯЛІСЯ МЫ НА ЭЛЬБЕ...»

Абняўшыся, стаяць два баявыя сябры — амерыканскі лейтэнант Уільям Робертсан і савецкі лейтэнант Аляксандр Сілівашка. Адзін — у стальнай касцы, абвітай маскіровачнай сеткай, у шмат пабачушым камбінезоне. Другі — у палывой, выгаралай гімнасцёрцы, з медалём «За адвагу» на грудзях. Абняліся гэтыя прыгожыя дваццацігадовыя хлопцы трыццаць гадоў назад на ўзарваным мосце праз Эльбу, калі злучыліся савецкія і амерыканскія войскі.

Адзін з іх, Аляксандр Сілівашка, жыве ў вёсцы Колны Клецкага раёна, працуе дырэктарам мясцовай школы. Там мы і сустрэліся.

— На ўсё жыццё запомніўся той красавіцкі дзень, — расказваў ён мне. — Аказалася, мы з Робертсанам былі прадстаўнікамі саюзных войскаў, якія сустрэліся на Эльбе. Фатаграфія, дзе мы стаім абняўшыся, з'явілася тады ў газетах і часопісах многіх краін.

Гэта было 25 красавіка. Мы ж не ведалі, што лейтэнант Робертсан, афіцэр-разведчык, атрымаў загад выехаць з дзюрам для разведкі да Эльбы. І калі ў раёне горада Таргау, на другім беразе ракі, мы заўважылі чужых салдат, то адкрылі агонь.

Амерыканскі дзюр схавалася ва ўкрыццё. Як паведаміць савецкім войскам, што яны вядуць агонь па саюзніках? І Робертсан прыдумаў. Ён сарваў прасціну, якая вісела ў двары, забег у бліжэйшую аптэку, адшукаў карабкі з чырвоным і сінім парашком, развёў іх у вадзе і намаляваў на прасціне нешта нахшталь амерыканскага сцяга — зоркі і палосы. Спадзеючыся, што флаг выглядае пераканаўча, Робертсан узабраўся на вежу гарадскога замка і вывесіў яго.

Убачыўшы флаг, мы адразу спынілі стрэльбу і хутка ўбачылі амерыканскіх салдат, якія беглі да моста. Мы таксама паспешаліся да ракі. Моста, можна сказаць, і не было, заставаліся перакручаныя фермы, па якіх мы з радаснымі воклічамі сталі прабірацца. Там, на мосце, падалі адзін аднаму рукі, абнімаліся, па-салдацку хлопалі адзін аднаго па спіне.

Пасля сустрэчы на нашым беразе было вырашана, што да амерыкан-

цаў, у іх штаб, паедуць прадстаўнікі Савецкай Арміі. У састаў гэтай першай дэлегацыі ўвайшлі маёр Анфім Ларыёнаў, капітан Васіль Пятроў і я. У штабе амерыканскай дывізіі на нас, удзельнікаў сустрэчы, накінуліся карэспандэнты. Яны і фатаграфавалі нас, і абдымалі, і аб нечым пыталіся.

— Масква ўжо двойчы прымала савецкіх і амерыканскіх ветэранаў вайны, удзельнікаў гістарычнай сустрэчы на Эльбе. Вы ўдзельнічалі ў іх?

— Вядома. А Робертсан змог прыехаць у Маскву толькі сёлета. Уяўляеце, як нам было ўбачыць адзін аднаго праз трыццаць гадоў? Тады нам было па дваццаць. Пастарэлі мы вельмі, а хваліліся і радаліся сустрэчы так жа шчыра, як у сорак пятым, на Эльбе. Праўда, усе гэтыя гады мы перапіваліся, ведалі шмат адзін ад адным, абменьваліся фатаграфіямі, падарункамі, але абодвум хацелася сустрэцца...

Пасля вайны Робертсан закончыў медыцынскі факультэт Каліфарнійскага ўніверсітэта, стаў нейрахірургам, працуе ў балініцы горада Санта-Моніка і займае пасаду прафесара нейрахірургіі Каліфарнійскага ўніверсітэта ў Лос-Анджэлесе. Ён беражліва захоўвае мноства сувеніраў аб сустрэчы на Эльбе. Сярод іх гадзіннік, падораны савецкім афіцэрам, стос газетных выразак і фотаздымкаў аб сустрэчы ў Таргау. Іх сабрала яго маці ў тры далёкія часы. Уільям мае ордэн Аляксандра Неўскага, які яму ўручыў у Германіі генерал Русакоў, і грамату, падпісаную маршалам Конымым.

— А што адбылося ў вашым пасляваенным жыцці?

— Вучыўся ў інстытуце, стаў настаўнікам, дырэктарстваваў у сельскай школе. Гэтай восенню быў нягучны юбілей: свой дваццаць пяты ўрок першага верасня я, як і заўсёды, пачаў з расказу аб жорсткай вайне з фашызмам, аб нашай сустрэчы з амерыканцамі на Эльбе. З жонкай Зінаідай Дзмітрыеўнай пабудавалі дом, пасадзілі не адно дрэва, вырасталі дочка — Ларысу і Таццяну... Калі жыццё напоўнена мірам, яно прыносіць толькі радасць.

Р. КАДЗЕТ.

ПАМЯЦІ ГЕРОЯ

Многія вуліцы, проспекты і плошчы сталіцы Савецкай Беларусі, скверы і паркі носяць імёны тых, хто змагаўся за Савецкую ўладу ў рэспубліцы, хто адважна ваяваў на франтах Вялікай Айчыннай вайны, у партызанскіх атрадах.

...Гарачае лета 1943 года. Фашысцкае камандаванне прымае яшчэ адну адчайную спробу павярнуць ход вайны. На Курскай дузе разгортваецца рэдкае па жорсткасці і напалу змаганне. Тысячы танкаў, гармат, самалётаў прымаюць у ім удзел. У ахутаным дымам небе ў адзіным страі хуткакрылых машын з чырвонымі зоркамі на плоскасцях імкнуўся ў бой і знішчальнік сына зямлі беларускай Аляксандра Гараўца.

З самай раніцы 6 ліпеня 1943 года паветра задрожжала ад рову варожых бамбардзіроўшчыкаў. Савецкія

знішчальнікі ўзнімаюцца ў неба на перахват «юнкерсаў». І вось знішчальнік Гараўца ўрываецца ў самую гушчу бамбардзіроўшчыкаў.

Гісторыя паветраных баёў яшчэ не ведала такога — дзевяць бамбардзіроўшчыкаў адзін за адным былі збіты адным лётчыкам. Але гэты няроўны бой быў апошнім і для А. Гараўца. Яго самалёт не вярнуўся на родны аэрадром. 28 верасня 1943 года А. Гараўцу было пасмяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

І вось нядаўна спецыяльным рашэннем выканкома Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў працоўных імя героя прысвоена адной з вуліц у мікрараёне Серабранка. У яе пачатку будзе ўстаноўлена мемарыяльная дошка, якая ўшануе памяць Героя Савецкага Саюза беларуса Аляксандра Гараўца.

Спецыялізаваная сярэдняя школа № 9 — адна з лепшых у Брэсце. Тут укаранёна кабинетная сістэма навучання. Выкладанне шэрагу прадметаў вядзецца на англійскай мове. **НА ЗДЫМКУ:** урок англійскай мовы ў лінгафонным кабінцеце. На пярэдням плане — дзесяцікласніцы Ала ЛІСОЎСКАЯ і Галя САСНЮК.

Фота В. ГЕРМАНА.

ШТО? * ЯК? * ЧАМУ?

У свой час Уладзімір Леванюк, скончыўшы сем класаў сельскай школы, пайшоў працаваць у калгас. Маці доўга не суні-малася, папракала, што нінуў вучобу, але сын настаў на сваім. А што яму было рабіць: акрамя яго, у сям'і было яшчэ трое меншых, а час быў цяжкі — зусім нядаўна скончылася вайна, якая ў многіх сем'ях адабрала карміцеляў. І старэйшыя дзеці часта, не давучыўшыся, кідалі школу і ішлі працаваць. Так і Валодзя да прызыву ў армію зарабляў працадні ў калгасе.

Адслужыўшы, ён застаўся на будоўлі ў Мінску. Хутка стаў падавацца па рабоце і, дасягнуўшы высокай кваліфікацыі, зарабляў добрыя грошы. І тады кіраўніцтва будмангупраўлення, дзе ён працаваў, вырашыла назначыць Леванюка майстрам. Зазірнулі ў асабістую справу, а ў хлопца... нават сярэдняй адукацыі няма...

Зараз Уладзіміру Леванюку 35 гадоў. Ён мае сярэдняю адукацыю, займае пасаду старшага інжынера і сёлета павінен абараняць дыплом у інстытуце. Можна здзівіцца такім незразумелым метафарозам у кар'еры Уладзіміра, калі не ведаць, што яго выручыла

ВЯЧЭРНЯЯ ШКОЛА

Лёс Уладзіміра для свайго часу быў з'явай тыповай. Іншая справа сёння, калі бязбацькаўшчына ўжо больш не прымушае юнакоў кідаць вучобу, тым больш, што дзяржава паставіла задачу даць сярэдняю адукацыю кожнаму, хто жадае.

Таму і існуюць у нашай краіне вячэрнія (стацыянарныя і завочныя) сярэднія агульнаадукацыйныя школы для рабочай і сельскай моладзі, якая жадае без адрыву ад вытворчасці атрымаць сярэдняю адукацыю.

У чым розніца паміж стацыянарамі і завочнымі школамі? І першая і другая — 11-гадовая. Але навучэнцы стацыянара наведваюць заняткі 4—5 разоў у тыдзень. Для рабочай моладзі, якая працуе на прадпрыемствах у некалькі змен, наладжана зменная работа школ. Раней школы працавалі па вечарах, адсюль і захавалася традыцыйная назва — «вячэрняя школа».

У завочнай жа школе заняткі праводзяцца 2—4 разы на тыдзень. Астатні час навучэнцы павінны займацца самастойна. Гэта форма вучобы вельмі зручная для тых, хто па характару сваёй работы часта раз'язджае па камандзіроўках, для жанчын, у якіх маленькія дзеці, і г. д. У час заняткаў выкладчык дае заданні для самастойнай работы і кансультацыі па незразумелых пытаннях. У канцы года навучэнцы здаюць залікі па ўсіх прадметах.

У выпускніках — 8 і 11 класах праводзяцца экзамены на атэстат сталасці. Праўда, трэба заўважыць, што ў сённяшніх вячэрніх школах 8-я класы вельмі і вельмі рэдка з'ява. Глумачыцца гэта тым, што ў краіне завершана ўсеагульная 8-гадовая адукацыя.

Ва ўсіх гэтых школах без выключэння навучэнцы маюць магчымасць да агульнаадукацыйнай сваёй падрыхтоўкі дапа-саваць яшчэ і прафесійную. Для гэтага створаны класы павышэння кваліфікацыі ці набыцця сумежнай прафесіі. Калі вы слесар, то можаце стаць яшчэ і токарам, сантэхнік — электрыкам. У сельскіх школах — адпаведна трактарыстам, шафёрам, механізатарам жывёлагадоўчых ферм.

Высокакваліфікаваныя рабочыя могуць прадоўжыць сваю адукацыю ў «класах майстроў», пасля заканчэння якога атрымаюць атэстат аб сярэдняй адукацыі і пасведчанне майстра той спецыяльнасці, якую самі абралі. Такую школу ў свой час і закончыў Уладзімір Леванюк, а крыху больш як праз год — паступіў вучыцца завочна ў інстытут.

Зусім нядаўна з'явілася яшчэ адна форма атрымання сярэдняй адукацыі — сесіённая. Навучэнцы два разы ў год па 2—3 месяцы займаюцца з адрывам ад вытворчасці. Асабліва гэта зручна для сельскіх працаўнікоў. Прычым па закандаў-ству ім зберагаецца 50 працэнтаў сярэдняга месцянага заробку. Праўда, большасць гаспадарак, якія зацікаўлены, каб іх работнікі павышалі агульнаадукацыйны ўзровень, бяруць усе выдаткі на свой кошт і нават плошчы па 110 працэнтаў тым, хто вучыцца, а пасля заканчэння навучання яшчэ два гады зберагаюць 10-працэнтную надбаўку да заробку.

Рабочыя прадпрыемстваў, якія вучацца ў стацыянарнай ці завочнай школе без адрыву ад вытворчасці, па таму ж закандаўству маюць права на скарачаны на адну гадзіну рабочы дзень ці скарачаны на адзін дзень рабочы тыдзень.

Можна ўзнікнуць пытанне: навошта дзяржаве ствараць такія спрыяльныя ўмовы, каб людзі вучыліся? Бо нашы эканамісты даўно не з алоўкам у руках, а на электронных машынах падлічылі, што ад адукаванага чалавека і дзяржаве, і грамадству карысці значна больш.

Толькі за гэту пяцігодку сярэдняю адукацыю без адрыву ад вытворчасці ў Беларусі атрымалі 160 тысяч чалавек, 6 тысяч набылі прафесію майстра будаўніцтва, бытавога абслугоўвання і г. д. 136 тысяч на сённяшні дзень працягваюць вучобу.

нашы госці І ШЧЫРАСЦЬ, І ШЧОДРАСЦЬ

Заўтра ён накіруецца ў Брэст, каб вярнуцца ў Англію, у горад Банзлей, дзе жыве ўдваіх з жонкай. А сёння сядзіць пад дахам дома сястры Соф'і Ганчар у Косаве і ўспамінае ўбачанае ў Саюзе. Пачынаюць збірацца госці. Гутарыць з родзічамі Сцяпан Цэменя аглядаючы багаты на пітво і закуску стол, і ў каторы раз думае аб шчодрасці савецкага чалавека. Шчодрасці, на якую скупы жыхар Англіі.

Калі быў у Заполлі, ступаў па дарогай зямлі бацькоў, у памяці выразна паўставалі падзеі мінулага. Родныя мясціны Сцяпан пакінуў у 1939 годзе і з той пары не бачыўся са сваімі чатырма сёстрамі, дзве з якіх і цяпер жывуць у Заполлі. Вайна забрала ў яго бацьку і двух братоў, братаву жонку і мужа старэйшай сястры. Кідаў лёс па свеце і яго самога. Ваяваў у Італіі, мае ўзнагароды.

Цяпер яму 62 гады. З іх дваццаць восем працуе шахцёрам. Не дачакаўшыся выхаду на пенсію, вырашыў наведваць сваіх. Прыехаў да іх, загадаў не папярэдышы: хацелася зрабіць сюрпрыз. Сцяпан Цэменя ведаў, што на яго радзіме бушавала вайна. Таму ўбачанае было нечаканым: прыгожы Мінск з шырокім Ленінскім праспектам, прасторнымі плошчамі. Вельмі цікавіўся дзедам Талашом, помніў якому ўбачыў на плошчы імя Я. Коласа.

У Косаве, прывабінасць тыхіх вулачак якога праз гады захавала памяць, шмат прыемных змен. З'явіліся новыя жылыя дамы, магазіны. Расшыраецца мэблевае вытворчае аб'яднанне, павышаецца зарплата рабочых. Мэблю тут вырабляюць вартую пахвалы. Соф'я Ганчар бухгалтар аб'яднання, магла расказаць пра ўсё гэты брату. Зрэшты, новую мэблю ён бачыў і ў кватэры сястры.

Усё гэта — жывая рэальнасць сённяшняга дня. Рэальнасць, якую стварыў савецкі чалавек-працаўнік. Спачыўрым разуменнем гэтай ад'язджаў у Англію Сцяпан Цэменя.

В. РЭЧЫЦ.

ІТАЛЬЯНЦЫ ЛЮБУЮЦА МІНСКАМ

Выстаўка работ савецкіх архітэктараў адпра-лена з Масквы ў Балонію. Малюнкi, макеты, фатаграфіі, дыяпазітныя расказваюць аб аднаўленні і савецкіх гарадоў і вёсак, разбураных у гады Вялікай Айчыннай вайны. Большую частку пра-пазіцый складаюць макетэрыялы аб аднаўленні сталіцы Беларусі — Мінска і горада Брэста. Пра-стаўлены таксама генэральныя планы развіцця гэтых гарадоў.

СИОНИЗМ— РАЗНОВИДНОСТЬ РАСИЗМА

Недавно Генеральная Ассамблея ООН подавляющим большинством голосов осудила сионизм как форму расизма и расовой дискриминации. Решение ООН отнюдь не «гром с ясного неба», как это стараются представить сейчас сионисты. Это логичный и справедливый итог, который авторитетнейшая международная организация подвела под всей идеологической и практической деятельностью сионизма.

Проповедь национальной исключительности и пренебрежения к другим народам и нациям со дня возникновения сионизма была заложена в его теоретической основе. Политический сионизм неуклонно эволюционировал от национальной нетерпимости к расизму. Это подтверждается всей его идеологией и практикой за последние 70 лет.

О чисто расистском отношении к арабам еще сионистских «пионеров» в Палестине свидетельствует пример отца Даяна — Шмуэля, который впоследствии стал видным деятелем партии МАПАИ. «Арабы были для него назойливой принадлежностью дикой местности (имеется в виду Палестина). — Р. Г.), подобно москитам, насекомым и диким зверям... — пишет израильский публицист Ш. Тевет. — Подобно тому, как дикая трава и колючий кустарник под лежалой сожжению и болота — осушению, пораженные болезнями и голодающие племена бедуинов должны были исчезнуть». Пишет это сионистским публицистом отнюдь не в осуждение Шмуэля Даяна.

Задолго до второй мировой войны сионистские лидеры еврейской общины в Палестине последовательно проводили в жизнь политику трех лозунгов: «захват земель», «захват труда» и «еврейская продукция».

Первый лозунг означал изгнание феллахов с участков, которые они и их предки обрабатывали в течение веков. Второй лозунг призывал к изгнанию арабских рабочих с предприятий, принадлежащих евреям. «Не покупайте арабских товаров, покупайте только еврейскую продукцию», — провозгласили все сионистские партии во исполнение третьего «национального» лозунга. Как видим, от большинства других колонизаторов сионисты отличались лишь тем, что в конечном итоге они хотели не столько эксплуатировать арабов, сколько изгнать их из Палестины, т. е. осуществить ее полную «деарабизацию».

С возникновением государства Израиль сионистско-расистская политика его лидеров привела к созданию трагической проблемы палестинских беженцев (которых в настоящее время насчитывается более полутора миллионов) и к постоянной национальной дискриминации в отношении 400-тысячного арабского населения Израиля, обреченного на бесправие и лишения.

Всей деятельностью правящих кругов Израиля, олицетворяющей современный сионизм, присущи сегодня характерные особенности пренебрежения к другим нациям. Только в Старом городе Иерусалима было уничтожено 153 дома палестинских арабов под предлогом «расчистки площади перед Стеной плача». Всего же в Израиле было уничтожено (сожжено и взорвано) более 7 500 домов палестинских арабов.

Палестинские арабы используются на самых трудных работах, большинство из них занято на временных работах сезонного характера. Предоставление гражданства арабским жителям Израиля обставлено в законодательном порядке многочисленными препятствиями.

Помимо притеснений и дискриминации палестинских арабов израильские власти на временно оккупированных арабских землях установили жесткий оккупационный режим, составной частью которого является система заложников, повальных обысков, арестов под предлогом «потенциальной опасности

государству», наказания вплоть до расстрела — без суда и следствия, применения пыток и т. п. Как не вспомнить разглашение «социалистического» сиониста Бен-Гуриона на съезде МАПАИ в июле 1956 года: «Наша историческая миссия состоит в том, — говорил этот «отец государства Израиль», — чтобы быть избранным народом и установить новую модель общества в соответствии с мессианскими ценностями пророков Израиля и их предвидением Страшного суда».

Этот гибрид расизма и воинствующего клерикализма, о котором говорил Бен-Гурион и которым пропитана сегодня вся внутренняя жизнь Израиля, ярко проявился в нашумевшем в 1970 году «деле Шалита». Прибывший в Израиль эмигрант Шалит подал израильскому правительству жалобу на раввинат, который отказался признать его детей евреями и соответственно гражданами Израиля на том основании, что дети Шалита рождены от нееврейки. После бурных дебатов кнессет утвердил решение раввината и вынес определение: «Евреем является тот, кто родился от еврейской матери или принял иудаизм».

«Дело Шалита», вызвавшее возмущение прогрессивной общественности во многих странах мира, еще раз официально, на уровне высшего законодательного органа власти, подтвердило то, что расизм и национальная дискриминация возведены в Израиле в ранг государственной политики. Выступая в кнессете в поддержку этого расистского закона, тогдашняя глава израильского правительства Голда Меир без стеснения заявила, что смешанные браки — «самая страшная опасность».

В этой связи не удивительно, что в израильской практике, пронизанной расистским духом сионизма, даже сам «избранный народ» подразделяется на «высших» и «низших» евреев. К первым относятся т. н. «сабра» — евреи, рожденные в Израиле, и «ашкенази» — выходцы из Западной Европы и Америки; ко вторым — «сефарды» — азиатские (черные) евреи, а также выходцы из стран Восточной Европы. Кроме того, как уже говорилось, существует деление евреев на «чистых», рожденных от еврея и еврейки, и «нечистых», рожденных от смешанных браков. К «низшим» и «нечистым» евреям применяются серьезные дискриминационные меры практически во всех областях политической, общественной и экономической жизни страны.

В американской газете «Крисчен сайенс монитор», например, еврей-сефард Иосеф Бен-Порат писал, что в настоящее время в Израиле из 66 процентов детей сефардов, учащихся средних школ, в высшие учебные заведения попадает только 10 процентов и лишь 6 процентов их оканчивают... Такое же положение наблюдается и в правительственных органах. Хотя сефарды составляют 60 процентов населения, их представительство в парламенте составляет менее 10 процентов.

Расистская идеология и практика сионистов не раз оказывались предметом решительных протестов со стороны широких кругов мировой общественности.

Сейчас в Тель-Авиве при поддержке империалистических кругов ведется яростная кампания против ООН. Утверждается, будто одобрение Генеральной Ассамблеей ООН резолюции, осуждающей сионизм, является «актом антисемитизма». Однако интернационалисты, все честные люди на земле никогда не отождествляли и не отождествляют сионизм, его расистскую и колониалистскую идеологию и практику с евреями, так же как не отождествляли в свое время нацизм с немецким народом.

Рувим ГРОИЕР,
политический комментатор АПН.

Песня — верны спадарожнік сям'і Манжуравых з вёскі Новая Слабада Слаўгарадскага раёна. Любоў да яе прывіла сваім дзецім маці Кацярына Васільеўна. І хоць даўно ўжо выраслі сыны і дачка (Анатоль працуе дырэктарам дома культуры, Васіль настаўнічае, а Вольга — выхавальніца дзіцячага сада), па-ранейшаму, калі збіраюцца яны разам, гучаць у доме і старыя, дайшоўшыя ад дзядоў і прадзедаў напевы, і сучасныя мелодыі. Тры гады назад сям'я ўпершыню выйшла на сцэну, каб парадаваць сваім майстэрствам аднавяскоўцаў. А сёння ансамбль Манжуравых — калектыў, вядомы на Магілёўшчыне. НА ЗДЫМКУ: ансамбль Манжуравых. У цэнтры — маці Кацярына Васільеўна, яе сыны Анатоль, Васіль, дачка Вольга і нявестка Аляксандра.

ЧЛЕН УРАДА

[Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.]

цэнтаў і склала 18,8 працэнта ад іх агульнай колькасці, а сакратароў выканкомаў Саветаў — на 18 працэнтаў і склала 78,5 працэнта.

Хто яны? За што ўдастоены такога вялікага даверу народа? У сацыялістычным грамадстве праца вызначае месца чалавека. Таму гэта перадаваў работніцы прамысловых прадпрыемстваў, калгасніцы, настаўніцы, урачы, дзяячкі навукі і мастацтва.

Зінаіда Бычкоўская нарадзілася і вырасла ў вёсцы Калачы Лагойскага раёна ў сялянскай сям'і. З 1958 года яна вучаніца, а затым прадзільшчыца Мінскага камвольнага камбіната. Яна «майстар — залатыя рукі», лепшая па прафесіі. Ёй прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы. Як добрую працаўніцу і актыўную грамадскую работніцу яе неаднаразова выбіралі дэпутатам Ленінскага раённага Савета, сёлета яна стала дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР. І на першай сесіі вышэйшага заканадаўчага органа рэспублікі Зінаіда Міхайлаўна абрана на высокі пост намесніка Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР.

Эльвіра Пасаманова — адна з лепшых зборшчыц Віцебскага аб'яднання «Маналіт». Яна намеснік старшыні Вярхоўнага Савета БССР. Героі Сацыялістычнай Працы Людміла Журбіла — брыгадзір калгаса «Аснежыцкі» і апаратчыца камбіната «Спартак» Гомельскага кандытарскага аб'яднання Рыта Цакунова абраны членамі Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР.

За гады Савецкай улады ў рэспубліцы сфарміравалася зусім новае аблічча жанчыны: пісьменнай, самастойнай, поўнаўладнай гаспадыні на вытворчасці, у дзяржаве. Жанчыны займаюць буйныя дзяржаўныя пасады. Ніна Сняжкова, дачка сялянкі з пасёлка Ветка, што на Гомельшчыне, працуе намеснікам Старшыні Савета Міністраў БССР. Марыя Конавава ўзначальвае Міністэрства лёгкай прамысловасці. Адраваго ўрача да намесніка міністра аховы здароўя БССР прайшла шлях Любоў Марынкевіч.

У Вярхоўным Савеце Беларускай ССР жанчыны складаюць 37 працэнтаў, а ў мясцовых Саветах — 46,7 працэнта. 18 прадзільшчыц Беларускай ССР абраны дэпутатамі Вярхоўнага Савета СССР.

Дэпутат бачны ў рабоце — асноўнай і грамадскай. Жанчыны — дэпутаты Саветаў актыўна ўплываюць на паляпшэнне работы прадпрыемстваў пра-

мысловасці, калгасаў і саўгасаў, устаноў культуры і бытавога абслугоўвання насельніцтва.

Любоў Александровіч працуе ў аб'яднанні хімічнай чысткі адзення. Дзевятае скліканне Вярхоўнага Савета рэспублікі, дэпутатам якая з'яўляецца Любоў Сямёнаўна, дзейнічае толькі пяць месяцаў, а Любоў Сямёнаўна ўжо пабывала па даручэнні Пастаяннай камісіі Вярхоўнага Савета ў Рагачоўскім раёне Гомельскай вобласці, вывучыла работу прадпрыемстваў быту, выступіла з канкрэтнымі прапановамі і крытычнымі заўвагамі на пасяджэнні камісіі.

Марыя Казлова — дзярка саўгаса «Бязрозкі» Гомельскага раёна была дэпутатам Яроміцкага сельскага, Гомельскага раённага, цяпер яна — дэпутат Вярхоўнага Савета БССР.

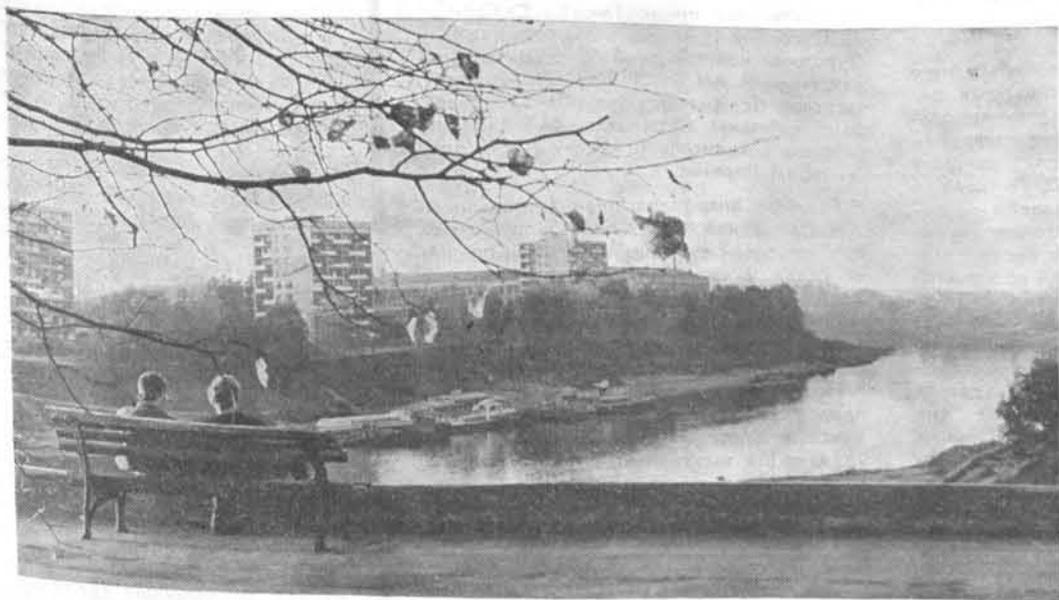
З пасляваенных гадоў Марыя Васільеўна працуе на ферме. Яна майстар-жывёлавод 1-га класа, з'яўляецца настаўнікам моладзі. За самааданую працу ёй прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы, яна кавалер ордэнаў Леніна, Кастрычніцкай Рэвалюцыі.

З адказнасцю выконваюць жанчыны і наказы выбаршчыкаў, уважліва ставяцца да патрэб працоўных.

Пастаянна павялічваецца актыўнасць Саветаў. Ён налічвае звыш аднаго мільёна двухсот тысяч чалавек. Больш чым палавіну яго складаюць жанчыны. Сельскія і вулічныя камітэты, санітарныя дружны — колькі сіл і энергіі ўкладваюць актывісткі ў гэтыя і іншыя самадзейныя арганізацыі.

Жанчыны аказваюць выканкомам Саветаў значную дапамогу ў далейшым паляпшэнні работы школ, бальніц, дзіцячых садоў і ясляў, прадпрыемстваў гандлю і грамадскага харчавання, у добраўпарадкаванні гарадоў і вёсак, у захаванні савецкага правапарадку.

...У трыццатых гады быў зняты мастацкі фільм «Член урада». Ён расказваў пра лёс простага малапісьменнага сялянкі. Абраная дэпутатам вышэйшага органа ўлады, яна ўзнімаецца над шэрым, цяжкім бытам, пачынае жыць клопатамі іншых, расце як асоба. Аляксандра Сакалова, гераіня фільма, стала ўвасабленнем тагачаснай жаночай долі. Сённяшнія дэпутаткі — па ўзросту яе дочки і ўнучкі. Маюць адукацыю, прафесію, вырашаюць у саўвядзёнасці зусім іншыя праблемы, але, як і Аляксандра Сакалова, яны глыбока ўсведамляюць сваю чалавечую годнасць, актыўна працуюць дзеля агульнай карысці, з'яўляюцца гаспадынямі свайго лёсу і Краіны Саветаў.

Заходняя Дзвіна каля Віцебска.

Ён адзначыў адсутнасць статыстычна верагодных адрозненняў сярод сярэднявечага насельніцтва Беларусі па фізічных асаблівасцях.

Другі перыяд развіцця антрапалагічнай навукі ў СССР характарызуецца паліглыбленнем тэарэтычных пазіцый і ажыццяўленнем намечанай праграмы. Узяўшы за светапокладную аснову дыялектычны метада, савецкія антрапалагі, працягваючы лепшыя традыцыі сваіх дэрэвалюцыйных папярэднікаў, унеслі значны ўклад у распрацоўку цэлага шэрагу тэарэтычных канцэпцый.

Савецкае расазнаўства ў гэты час развівалася і ўмацоўвалася ў барацьбе з антынавуковымі поглядамі расістаў розных масцей, якія імкнуліся сказіць сацыяльна-гістарычныя працэсы, падмяніць аб'ектыўныя законы развіцця чалавечага грамадства міфамі аб існаванні «вышэйшых» і «ніжэйшых» рас, «расавай душы», «культурных колаў» і г. д.

Расісцкія дактрыны і расавая дыскрымінацыя ўзніклі ва ўмовах капіталістычнай эксплуатацыі і атрымалі шырокае распаўсюджанне ў эпоху імперыялізму. Першапачаткова расісцкія погляды былі выстаўлены царкоўнікамі для маральнага апраўдання бесчалавечных адносін да народаў каланіяльных краін. Разглядаючы існуючыя расы як патомства біблейскага Ноя, царкоўнікі сцвярджалі, нібыта белая раса паходзіць ад любімага богам сына Яфета, і яфетыды павінны панаваць над астатнімі людзьмі. Мангалоідная жоўтая раса — патомкі менш любімага сына Сіма, а аўстрала-негроіды, будучы патомкамі проклятага богам Хама, павінны быць рабамі ў белых панюў. Навуковападобнасць расісцкім выдумкам царкоўнікаў упершыню надаў амерыканскі антрапалаг С. Мортан. У 1844 годзе міністр унутраных спраў ЗША Калгуэн, калі пад націскам грамадскага прадстаўнікі еўрапейскіх дзяржаў звярнуліся да яго з прапановай вызваліць неграў і спыніць гандаль людзьмі, даручыў С. Мортану прааналізаваць пытанне з навуковага пункту гледжання. Мортан склаў адказ, у якім усяляк спрабаваў абгрунтаваць нізкі інтэлектуальны ўзровень развіцця неграў. Затым свае думкі ён падмацаваў псеўданавучовай працай «Чарапы амерыканцаў».

Далейшае развіццё расізм атрымаў у Францыі (Агасіс, Вашэ дэ Ляпуэн, Габіно). Падхоплены супольнікамі Гітлера ў Германіі, расізм набыў тут асабліва пачварныя формы — у ахвяру яму былі прынесены мільёны жыццяў людзей розных нацыянальнасцей. Намаганні фашысцкіх тэарэтыкаў расізму — Г. Гюнцэра, Ф. Ленца, Э. Лемана і шэрагу іншых былі накіраваны на ўвядзенне «біялагічнага светаразумеўня» ў грамадскія навукі, доказ шляхам фальсіфікацыі і падтасоўкі фактаў прыроджанай перавагі «нардзічнага расавага тыпу», на праўдзённе ў жыццё жывёлагадоўчых метадаў культывавання «арыйскай расы».

У нашай краіне расізм быў прыняты на ўзбраенне буржуазнымі нацыяналістамі, якія спрабавалі падарваць адзінства шматнацыянальнай Савецкай дзяржавы. Падобныя акцыі прадпрымаліся і ў адносінах да беларускага народа, які ворагі сацыялізму хацелі аддзяліць ад брацкага рускага народа, даказаўшы яго нейкую асаблівую «чысціню» і нават прыналежнасць да «арыйскай расы». Ідэалагічную дыверсію на глебе расізму беларускія нацыяналісты пачалі задоўга да нападу гітлераўскай Германіі на Савецкі Саюз. Выдумкамі аб «расавай чысціні» беларусаў займаўся часопіс «Крывічы», які выдаваўся ў Коўна. Былы прэзідэнт Беларускай народнай рэспублікі В. Ластоўскі пісаў на яго старонках, быццам «найбольш чыстымі па крыві славянамі трэба лічыць крывічкі і польскі народ... У горшым стане вялікарускі народ, які кампетэнтнымі вучонымі прызнаецца нават не за славянскі, а ў лепшым выпадку за славянамангольскі народ». Пасля акупацыі Беларусі фашыстамі нацыяналістычныя здраднікі пачалі гаварыць аб «кроўнай сувязі» беларусаў з немцамі. Я. Найдзюк, напрыклад, вызначыў нават «прападзіму» арыйскай расы — ён пісаў, быццам тэрыторыя Беларусі з'яўляецца радзімай арыяцаў, якія ў аддаленыя часы перасяліліся за Эльбу і Рэйн, дзе ўтварылі «вялікі нямецкі народ», а з астатняй часткі ўзніклі «абруселыя беларусы». Падобныя расісцкія погляды, якія не маюць нічога агульнага з навукай, і цяпер можна знайсці ў прэсе беларускіх нацыяналістаў, што выдаецца ў Канадзе і ЗША.

Тут дарэчы яшчэ раз падкрэсліць, што накопленыя навукай факты сведчаць аб адсутнасці чыстага расавага тыпу сярод любой народнасці або нацыі. У кожнай асобнай групе насельніцтва можна выдзеліць не менш як два антрапалагічныя тыпы, розніца паміж якімі па асобных параметрах можа прасочвацца на статыстычна дакладным узроўні. Напрыклад, даследаваўшы ў 1941 годзе насельніцтва цэнтральнай Еўропы, савецкі антрапалаг М. Чабаксараў паказаў, што немцы неаднародныя ў антрапалагічных адносінах і што мангалоідныя элементы

прысутнічаюць у цэнтральнай Еўропе, у тым ліку і ў немцаў. Што ж датычыць беларусаў, то іх блізкасць да іншых усходнеславянскіх народаў даказана многімі вучонымі — як антрапалагамі (М. Чабаксараў, В. Бунак, В. Аляксееў, Т. Аляксеева), так і спецыялістамі іншых галін ведаў — мовазнаўцамі, археалагамі (П. Шафарык, Я. Карскі, У. Пічэнта і іншыя).

Для паспяховай барацьбы з антынавуковымі расісцкімі канцэпцыямі на першых этапах развіцця савецкай антрапалогіі трэба было раскрыць сутнасць многіх тэарэтычных паняццяў у расазнаўстве, што не было зроблена ў дэрэвалюцыйнай навукі. В. Бунак (1938 г.) звяр-

НАРОДЫ, РАСЫ І ЛЮДЗІ

нуў увагу на спецыфічнасць паняцця расы ў чалавека. Чалавечыя расы адрозніваюцца ад рас млекакормячых поўнай стратай прыстасавальнага характару расавых прыкмет і частай зменай месца жыхарства. Тры вялікія расы — еўрапейская, мангалоідная і аўстрала-негроідная — склаліся ў працэсе першапачатковага асваення зямлі і прыстасавання да розных умоў геаграфічнага асяроддзя. В. Бунак даў вызначэнне расы як гістарычнага паняцця і некаторага этапу фармаўтварэння, указаў на зменлівасць расавых тыпаў у часе.

Сучаснае расавае аблічча чалавечы ўтварылася ў выніку складанага гістарычнага развіцця расавых груп, якія жылі адасоблена і змешваліся, звалючы-яніравалі і зніклі.

Савецкія антрапалагі паслядоўна адстаівалі палажэнне аб тым, што чалавечыя расы па сваіх марфалагічных асаблівасцях адносяцца да адзінага біялагічнага віду і аднолькава аддалены ад жывёльных продкаў. Відавое адзінства чалавечы было абгрунтавана як на антрапалагічнай агульнасці асноўных фізічных і псіхалагічных прыкмет чалавечага роду, унутрывідавочных варыяцый якіх знаходзяцца на аднолькавай ступені звалючых ва ўсіх сучасных рас, так і на адзінстве сусветна-гістарычнага працэсу, які праяўляецца ў агульнасці важнейшых заканамернасцей развіцця сусветнай культуры.

Важна было даць дакладнае вызначэнне і паказаць уземаадносіны такіх паняццяў, як «раса» і «нацыя», «раса» і «мова», «раса» і «культура». У адрозненне ад расы, якая ўяўляе сабой сукупнасць спадчытна замацаваных цялесных асаблівасцей чалавека, нацыя, мова і культура з'яўляюцца катэгорыямі, што ўзнікаюць у ходзе складаных працэсаў грамадска-гістарычнага развіцця. Гэта тэарэтычнае палажэнне, распрацаванае ў працах Г. Дзэбца і С. Талстова, накіравана супраць расавых тэорый гістарычнага працэсу і біялагізацыі гісторыі.

Трэці перыяд развіцця савецкай антрапалогіі пачаўся пасля Вялікай Айчыннай вайны. У гэты час асабліва хутка пачала развіцца фізіялагічная антрапалогія. Яна канцэнтруе ўвагу на фізіялагічных фактарах чалавечага арганізма — такіх, як групавыя фактары крыві, сываратачныя бялкі і ферменты, смакавая адчувальнасць да фенілтыокарбаміду, абмен рэчываў і іншыя паказчыкі, якія вывучаюцца ў комплексе з марфалагічнымі і для якіх таксама характэрны групавыя адрозненні.

Пасля вайны ўсеагульнае прызнанне атрымала папуляцыйная канцэпцыя расы, абгрунтаваная польскім антрапалагам Т. Бяліцкім і атрымаўшая шырокае развіццё ў працах савецкіх вучоных В. Бунака, В. Аляксеева, Ю. Рычкова і іншых. Цяпер раса разглядаецца як папуляцыя з шырокай разнастайнасцю генетычных уласцівасцей, якія наследуюцца незалежна адна ад другой аб знаходзяцца некаторую ступень узаемнай сувязі ўнутры кожнай папуляцыі.

Раскрыццё сутнасці расы як групы роднасных папуляцый, якія характарызуецца гістарычна склаўшымся спалучэннем прыкмет, не дае падстаў для правядзення паралеляў паміж фізічным тыпам і псіхічнымі асаблівасцямі, а значыць на пакідае месца для расавых скажэнняў у любым праяўленні.

З арганізацыяй антрапалагічных цэнтраў у сістэме акадэміі навук саюзных рэспублік даследаваннямі па сучаснай праграме былі ахоплены ўсе народы Савецкага Саюза. У пасляваенны перыяд

антрапалагічны састаў насельніцтва Беларусі вывучаў В. Бунак. У 1955 годзе экспедыцыя пад яго кіраўніцтвам працавала ў 13 раёнах паўднёвай Беларусі і даследавала 780 мужчын і 500 жанчын. В. Бунак выдзеліў два антрапалагічныя тыпы — больш высакарослы і светлапігментаваны верхнедняпроўскі тып, падобны да рускіх Ільменскага Пазер'я і лета-літоўскага насельніцтва Прыбалтыкі, і паўднёвы, палескі тып — больш нізкарослы і цёмнапігментаваны, блізкі да паўднёваславянскага. У 1956—1963 гг. асобныя групы беларусаў былі даследаваны ўкраінскай антрапалагічнай экспедыцыяй пад кіраўніцтвам У. Дзячэнкі. Ён пацвердзіў выдзеленыя В. Бунаком антрапалагічныя тыпы і паказаў блізкасць палескага тыпу да асобных лакальных варыянтаў украінскага насельніцтва. Р. Дзянісава ў саставе Прыбалтыйскай комплекснай экспедыцыі даследавала жыхароў паўночна-заходніх раёнаў Беларусі і праявіла параўнанне з сучасным насельніцтвам Латвійскай ССР.

Цяпер планамерныя антрапалагічныя даследаванні ў рэспубліцы праводзяцца групай антрапалогіі пры сектары этнаграфіі Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР. На першым этапе работы супрацоўнікі выканалі антрапалагічныя здымкі сучаснага і старажытнага насельніцтва па асобных параметрах. І. Салівон праявіла раскопкі, сабрала і сістэматызавала палеантрапалагічныя матэрыялы з розных раёнаў Беларусі. На падставе даследавання косцевага і зубнога матэрыялу серыі чарапоў XI—XIV стагоддзяў, згрупаваных па племянной прыналежнасці (крывічы, смаленскія і полацкія, дрыгавічы, радзімічы), і супастаўлення яго з блізкімі да сучаснасці серыямі з беларускіх могільнікаў XVII—XIX стагоддзяў, яна адзначыла падабенства ўсіх вивучаных груп па ўсіх краніялагічных прыкметах і прыйшла да вываду, што сярэднявечныя племянныя групы дрыгавічоў, радзімічаў і крывічоў прынялі роўны ўдзел у фарміраванні антрапалагічнага тыпу беларусаў. Аўтарам гэтага артыкула вивучаны дэрматагліфічныя і аданталогічныя асаблівасці ў сучаснага насельніцтва БССР і суседніх тэрыторый — рускіх, украінцаў, літоўцаў, латышоў, палякаў (даследавана 1 400 беларусаў і каля 1 000 прадстаўнікоў іншаземнага насельніцтва). Выявілася своеасаблівае жыхароў заходняга Палесся па вивучанаму комплексу прыкмет і адносна аднароднасць насельніцтва ўсёй астатняй тэрыторыі рэспублікі. А. Мікуліч даследаваў такія генетычныя дэтрмінаваныя сістэмы, як групавыя фактары крыві, адчувальнасць да фенілтыокарбаміду, пігментацыю і некаторыя іншыя. Ён таксама выдзеліў заходнепалескую зону па канцэнтрацыі генаў, кантралюючых групы крыві. У цэлым на падставе гэтых даследаванняў можна адзначыць параўнальную аднароднасць насельніцтва, яго блізкасць да іншых усходнеславянскіх народаў — рускіх і ўкраінцаў.

Эпальныя зрухі на тэрыторыі Беларусі характарызуецца з'явамі брахікефалізацыі (павелічэннем папярочнага дыяметра галавы) і грацылізацыі (змяншэннем масіўнасці шкілета), а таксама рэдукцыяй зубной сістэмы (скарочаннем папярочнага і падоўжнага дыяметра каронак асобных зубоў, змяншэннем праэнта лапатападобнай формы рэцоў, павелічэннем праэнта дадатковага бугарка на першым верхнім маляры — бугарка Карабелі). Атрыманыя намі вынікі неаднаразова абмяркоўваліся на ўсесаюзных сімпозіумах, на IX Міжнародным кангрэсе ў Чыкага (1973), на XIII кангрэсе югаслаўскіх антрапалагаў (1974), публікаваліся ва ўсесаюзных выданнях — «Советская этнография», «Вопросы антропологии», у рэспубліканскіх часопісах і зборніках, у «Вестнику югослаўскага антрапалагічнага таварыства».

Беларускія антрапалагі падтрымліваюць творчыя сувязі са сваімі калегамі з іншых рэспублік Савецкага Саюза і сацыялістычных краін. Так, І. Салівон і Л. Цягака ў 1970 годзе ўдзельнічалі ў Чухаўскай комплекснай экспедыцыі, арганізаванай АН БССР пад кіраўніцтвам доктара гістарычных навук В. Аляксеева. Былі сабраны матэрыялы па дэрматагліфіцы і аданталогіі чукчаў і эскімосаў Уэлена і Лорына.

Разам з антрапалагічнай экспедыцыяй АН Латвійскай ССР пад кіраўніцтвам Р. Дзянісавай супрацоўнікі групы прынялі ўдзел у даследаванні насельніцтва асобных раёнаў Латвіі (Гулбенэ, Мадона). Падтрымліваюцца творчыя кантакты паміж беларускімі і югаслаўскімі, польскімі, венгерскімі антрапалагамі.

Новым этапам у рабоце групы антрапалогіі з'яўляецца правядзенне комплексных даследаванняў. Асабліва ўвага ўдзяляецца вивучэнню этна-сацыяльных заканамернасцей фарміравання антрапалагічнага саставу насельніцтва рэспублікі.

Лідзія ЦЯГАКА,
кандыдат гістарычных навук.
[Заканчэнне будзе].

ТАЛЕНТ САПРАЎДЫ НАРОДНЫ

ЮРЫЮ СЕМЯНЯКУ
50 ГОД

Гэта было на адным з канцэртаў у філармоніі. Канферанс аб'явіў: «Кампазітар Юры Семяняка. «Ой, шумныя лясы зялёныя». І калі шырокая мелодыя запоўніла залу, нехта ззаду сказаў: «А я думаў, што гэта песня народная».

Адной гэтай фразай слухачка выказала галоўную рысу творчасці кампазітара — яго жывую і непарыўную сувязь з роднай зямлёй, з народнай музыкай. Калі слухаш творы Ю. Семянякі — будзе гэта песня ці опера, кантата ці аперэта, — здаецца, яны сатканы з галасоў зямлі. У іх гучаць задумлівы шэпт соснаў і ціхі плёск азёрнай хвалі, звонкія птушыныя хоры і трывожны гул ветру. Адчуваеш, што на існаў іх чалавек, чыё сэрца поўнае любові да роднага краю яго людзей.

Поспех не быў выпадковым. Кампазітар рыхтаваўся да яго даўно — усе папярэднія гады жыцця. Калі хлапчуком непаспехамі палымі іграў гамы і калі ў вёсцы слухаў з захвапленнем, як спяваюць дзяўчаты. І на дарогах вайны, дзе навучыўся востра адчуваць цяжкі прыгасць мірнай прыроды, любіць жыццё. А калі іграваў у Беларускай харавой капэле, ён увабраў многія чужоўныя мелодыі, створаныя народам.

Першая сімфонія не прынесла задавальнення. Потым прыйшла першая радасць — поспех кантаты «Ясныя дарогі».

І вось у маладога кампазітара з'яўляецца смелая задума — напісаць оперу, каб у ёй гучалі стыхія народнай песеннасці. Хацелася стварыць вобраз пазітыўны, яркі і глыбокі. Кампазітар захапіўся палымі пазіўіямі Максіма Багдановіча, яго лірыкай. Зноў цяжкія пошукі, сумненні. Ён разам з паэтам А. Бачылам працуе над лібрэта. Як перадаць у музыцы жыццесцярджаліную сілу паэта, стварыць вобраз светлы і мяцежны? Як сумясціць гэта з трагізмам лёсу Багдановіча? І вось опера «Зорка Венеры» пастаўлена ў тэатры. Яе добра прымаюць слухачы. А кампазітар жыве ўжо новай задумай — «Паўлінку», купалаўскую «Паўлінку», якая ўся напоўнена музыкай, ён вырашае перанесці на сцэну тэатра музычнай камедыі. Веіна маладая, поўная іскрыстага народнага гумару, «Паўлінка» патрабавала асаблівага рашэння. Кампазітару ўдалося знайсці фарбы дастаткова яркія, каб перадаць яе жыццерадасную стыхію.

У Юрыя Семянякі ёсць творы розных жанраў. Але аднаму з іх ён вярну на працягу ўсяго свайго творчага шляху — песні. Яго песні адразу запамінаюцца, лёгка спяваюцца. Таму што ў іх — шчырасць пацуючых, непадробнае хваляванне.

„БРАВА, САВЕЦІКА!“

Арсень ВАНІЦКІ,
намеснік міністра культуры БССР, кіраўнік гастрольнай паездкі.

У ЛІПЕНІ—ВЕРАСНІ ГЭТАГА ГОДА ПА ЗАПРАШЭННЮ АСАЦЫЯЦЫ МУЗІК-ДАНІЭЛЬ І НАЦЫЯНАЛЬНАГА САВЕТА КУЛЬТУРЫ КУБЫ У МЕКСІЦЫ, САЛЬВАДОРЫ, НІКАРАГУА І НА КУБЕ ЗНАХОДЗІУСЯ НА ГАСТРОЛЯХ ДЗЯРЖАУНЫ АНСАМБЛЬ ТАНЦА БССР.

Незвычайны і цяжкі гастрольны маршрут па дарогах Лацінскай Амерыкі. Каля 50 тысяч кіламетраў паветраных трас і аўтамабільных дарог. 30—40-градусная гарачыня, разрэджанае паветра мексіканскіх вышынь і амаль 100-працэнтная вільготнасць на востраве Свабоды крыху стамілі ансамбль. Але ў далёкіх ад блакітных азёраў і палескіх прастораў Беларусі краінах Лацінскай Амерыкі радасныя ўсмешкі глядачоў, якімі сустракалі нашых танцоўраў, былі заслужанай узнагародай за стамляючае турне.

Бурнымі авацыямі мексіканцаў, якія запоўнілі шматтысячныя ложы «Аўдыторыі Нацыянальнай» у Мехіка, быў сустрэты пачатак нашай праграмы — «Пралог». Апладысменты — найбольш дарагія для артыстаў у хвіліны асаблівага хвалявання першай сустрэчы з незнаёмай аўдыторыяй дасведчанага ў танцах і мелодыях лацінаамерыканскага глядача.

З нязменным поспехам прайшлі ўсе 46 канцэртаў у гарадах Мехіка, Параль, Пуэбла, Гвадалахара, Чыўаўа, Мінатылан, Тэрзон, Сан-Сальвадор, Манангуа, Гавана. Усюды глядачы наладжвалі авацыі народнаму карагодку «Перапёлачка», іскрыстаму «Крыжачку», яркай харэаграфічнай карціне «На Купалле», узвышанай «Прысюдзе», самабытнай «Паўлінцы», практычна ўсім 20 танцам канцэртнай праграмы. Фінал канцэрта, створаны на мелодыях «Лявоніхі» і песні У. Алоўнікава аб Мінску, бісравалася па 4—5 разоў. У залах пастаянна гучалі воклічы «Брава», «Брава, савеціка», «цудоўна», «грандыёзна».

З захапленнем адклікаліся аб народным танцавальным мастацтве Савецкай Беларусі крытыкі, вядомыя журналісты лацінаамерыканскіх газет. Кармэн Танія ў газеце «Універсаль» ад 12 ліпеня пісала: «Ужо з першага выступлення ў пралогі былі сустрэты апладысменты чысціня і ўвасабленне гэтага вельмі далікатнага і паветранага нумара, а таксама багацце і разнастайнасць касцюмаў. «Перапёлачка», «Казыры», «Вяселуха», «На Купалле», «Прысюда», «Тачанка» прайшлі як бліскучы калейдаскоп народных танцаў і абрадавых сю-

«Аўдыторыя Нацыяналь» у Мехіка з 10 ліпеня стала месцам мастацкага выяўлення беларускага народа, чыё працоўнае жыццё, радасць і любоў іскрацца ў танцах, музыцы і ўсмешках удзельнікаў Дзяржаўнага ансамбля танца гэтай рэспублікі».

Самі назвы артыкулаў гавораць аб адносінах да нашага мастацтва: «Фантазія і каларыт надзвычайнай харэаграфічнай сілы», «Мастацтва, якое пранікае ў сэрцы мільёнаў», «Сапраўдная артыстычная каштоўнасць народа і для народа — гэта фальклорны ансамбль «Беларусь».

Адзін з найбольш стараных аналізаў нашай канцэртнай праграмы зрабілі майстар танца, балетмайстар Саідзі Мак Дональд і акцёр Рафаэль Ідальга Альбаран. Гэта была доўгая і грунтоўная размова пасля канцэрта ў горадзе мексіканскіх нафтавікоў Мінатылане. Прыём быў вельмі цёплым. Большасць танцаў бісравалася і шматразова перапынялася авацыямі. Доўга-доўга пасля канцэрта людзі заставаліся на сваіх месцах: адны проста маўчалі, уражаныя, паводле слоў балетмайстра і акцёра, прыгажосцю і надзвычайнасцю ўбачанага, іншыя — групамі з захапленнем абмяркоўвалі канцэрт. Дональд і Альбаран першыя прыбеглі на сцэну і з уласцівым мексіканцам тэмпераментам, са словамі «надзвычайна», «казачна» пачалі абдымаць балетмайстра ансамбля і акцёраў. Пластыка, сінхроннасць рухаў, віртуознасць «трукачоў», сапраўдная народнасць харэаграфіі — усё гэта, як яны казалі, зрабіла на іх найвялікшае ўражанне.

— У новай канцэртнай праграме свайго нацыянальнага ансамбля мы абавязкова павінны паставіць 5—6 танцаў народаў СССР. Гэта ў многім забяспечыць поспех калектыву, — сказаў Дональд.

— У такім выпадку незразумела, — спыталі мы, — чаму пры такім захапляючым прыёме глядачоў не было апладысментнаў удзячнасці ў некаторых месцах, найбольш, на наш погляд, яркіх?

— Людзі не хацелі разбураць казачную, небывалую прыгажосць, якая зачаравала іх...

цам мы везлі з сабою часцінку іх сэрцаў.

1600 кіламетраў праехаў калектыв на аўтобусах да аднаго з самых паўночных (з тэмпературай 35—40 градусаў гарачыні) гарадоў Мексікі — Чыўаўа — горада шахцёраў, мэбелшчыкаў, студэнтаў, размешчанага паблізу ад граніцы з ЗША. Тройчы лопаліся шыны колаў ад гарачыні. Дарога заняла 36 гадзін, але ўзаемная радасць савецкіх людзей і мексіканцаў, атрыманая ў Калісео Рэвілья — гімназіі, дзе адбыўся канцэрт, які я б назваў вечарам савецка-мексіканскай дружбы, з лішкам кампенсавала дарожныя нязручнасці.

«На самой справе, — пісала мясцовая газета «Эль Эральдо» 1 жніўня, — гэта быў вечар, большага ад якога і чакаць нельга... Вечарам у мінулую сераду сябры канцэртнай асацыяцыі, якія запоўнілі гімназію Рэвілья, атрымалі самы лепшы сюрпрыз у выглядзе велічнага спектакля. Спачатку з'яўленне на сцэне поўнага саставу трупы ў танцы, насычаным энергічнымі ўзлётамі, заўсёды тыповымі для Расіі, момант прымусіла многіх глядачоў затрымаць дыханне і спыніць пагляд...»

На канцэрт, падобны да таго, які адбыўся ў нас, можна трапіць толькі па шчаслівай выпадковасці — жадаючых процьма. Беларускі балет заслугоўвае лепшай сцэны свету, і чаму б не дазволіць сабе смеласць сказаць — заслугоўвае Чыўаўа!».

Народ Кубы, Мексікі, Сальвадора, Нікарагуа з вялікай цеплынёй і гасціннасцю прымаў савецкіх артыстаў. Пасля канцэртаў у закулісную частку выказаць удзячнасць прыходзілі сотні людзей — рабочых, студэнтаў, дзеячаў мастацтва, інжынераў, якія вучыліся ў маскоўскіх і мінскіх вышэйшых навучальных установах.

Незабыўнай была самая першая сустрэча ў Мехіка з нашымі суайчыннікамі С. Кастакоўскай і Л. Башуком. Нам было прыемна слухаць не толькі іх словы захаплення, выкліканыя сустрэчай з родным мастацтвам, але і ўспаміны аб прайшоўшым у Беларусі юнацтве, аб паззіі Максіма Танка, Аркадзя Куляшова.

Сустрэч было многа. Надоўга запомнілася яшчэ адна з іх. Гэта адбылося ў Чыўаўа. Нашы артысты Цаліна Паўлянковіч, Ірына Нагорнава, Святлана Каралёва, Віктар Грыгор'еў, Міхаіл Лыцін былі запрошаны ў дом да выкладчыка мясцовага

Трупа ансамбля ля піраміды Таўцідакана ў Мексіцы.

кі аднагодовах дзяцей паўтаралі поўныя трагізму жэсты рук маці, якія просяць міласціну...

Пасля канцэрта, далёка за поўнач, — зноў сустрэча, ужо ў другім доме, на суседняй вуліцы, але з той жа гасціннасцю. Бадай, найбольш поўна ў той вечар выказаў пачуцці нашых мексіканскіх сяброў павісела шахцёр: «Мы заўсёды шукалі магчымасці пазнаёміцца з савецкімі людзьмі. Вы пераўзышлі ўсе нашы чаканні, і мы цяпер яшчэ больш разумеем сутнасць вялікай Краіны Саветаў».

У час адной са шматлікіх сустрэч за кулісамі Палаца спорту ў Сан-Сальвадоры бацькі пяцігадовай Тэрэзы папрасілі нас прыняць падарунак дачкі — паслухаць верш «Рускаму другу», верш аб тым, як дзячынка падрастае, пачынае разбірацца ў людзях і думае, з кім ёй быць. Яна думае аб рускім другу. Як бы ў даярэнне той шчырасці Тэрэзы, зараз — пасля вяртання — артысты атрымліваюць пісьмы нахшталь гэтага: «Нам сумна ад таго,

5 633 кіламетры шляху, усім сэрцам ацанілі шчырасць адносінаў савецкіх людзей. «Гані, таварыш Альберта, гані», — жартаваў, напяваючы мелодыю «Ямщик, не гони лошадей», вадзіцель-кубінец Альберта, наш дарагі Альберта, які пакарыў усіх майстэрствам іміціраваць жэсты нашага балетмайстра, дадаючы пры гэтым: — У таварыша Шуркіна «мучэ травах» — шмат работы...»

Адночы, пасля канцэрта ў Гвадалахарах, мы былі здзіўлены, убачыўшы, што рабочы сцэны Рамірэс выстраіў 12 чалавек і папрасіў нас падысці да гэтай незвычайнай шарэнгі, якая складалася з дарослых, пажылых людзей і падлеткаў.

— Хто яны? — Мае дзеці і сваякі. Яны прыйшлі паціснуць рукі савецкім людзям, і гэтыя поціскі стануць для кожнага з іх памятнай хвілінай у жыцці. Не адмаўляюцца зрабіць ласку!..

З асаблівым пачуццём гавораць «кампаньера савеціка», а ў большасці выпадкаў проста «таварыш» кубінцы. На Кубе ансамбль атрымаў другое дыханне ад успрыняцця знаёмай нам працоўнай атмасферы, пераканаўчай прастаты і шчырасці адносінаў. Радасна было бачыць на кубінскіх дарогах і палях БелАЗы і трактары «Беларусь», якія сімвалізуюць нашу дапамогу маладой рэспубліцы.

Жыхары краін Лацінскай Амерыкі адзначалі не толькі багацце і каларыт беларускага нацыянальнага танца, але праяўлялі глыбокую цікавасць да вытокаў нашага мастацтва, успрымалі поспех ансамбля як росквіт нацыянальнай культуры Беларусі. У словах мексіканцаў, сальвадорцаў, нікарагуанцаў заўсёды адчувалася чалавечая гордасць за поспехі Савецкай краіны і смутак аб пакуле не здзейсненых жаданнях свайго народа

Гастролі з'явіліся новым экзамеманам на сталасць ансамбля, які быў паспяхова вытрыманым, яркім пацвярджэннем міжнароднага прызнання беларускага мастацтва.

Сёння кожны ўдзельнік паездкі ад чыстага сэрца шле нядаўнім нашым лацінаамерыканскім глядачам і сябрам сваю ўдзячнасць за высокую ацэнку канцэртаў, тую шчырасць і любоў, якія яны праявілі да артыстаў, за глыбокую павагу да савецкіх людзей, да нашай Радзімы.

«Лявоніха» была сустрэта авацыямі і «бісравалася» па некалькі разоў; як можна развітацца з гасціннай Лацінскай Амерыкай, не набыўшы на памяць шыкоўнае самбрэра.

жэтаў. Дынамізм, майстэрская тэхніка і пластыка не пакідалі месца для стомленасці глядача, які наладзіў бурную авацыю, поўную энтузіязму і цеплыні ў адносінах да беларускіх артыстаў...»

20 ліпеня ў артыкуле «Абмывацца народным багаццем — мэта беларускага балета» Франсіска Гомес пісаў:

Прайшло больш як дзве гадзіны пасля канцэрта, артысты ўжо занялі месцы ў аўтобусе з эмблемай страуса, каб праехаць свае 12—14 начных гадзін насустрач новаму дню, новаму канцэрту, новай гасціннасці мексіканцаў, а нашы сябры, акружаныя журналістамі, рабочымі, інжынерамі-нафтавікамі, глядзелі нам услед, быц-

універсітэта. Хутка невялікая кватэра запоўнілася мексіканцамі — сябрамі гаспадары дома. Пайшла ажыўленая размова аб сацыялістычнай культуры, дасягненнях Савецкай Беларусі, сацыяльных праблемах Мексікі, аб мексіканскіх дзеях. Многія з іх не вучацца, беспрытульныя. Не раз з бо-лем у сэрцы бачылі мы, як ру-

што вы вельмі далёка, — пішуць з Мехіка педагогі Эльвіа і Лурдэс, — нам прыемна, што вы сімпатычныя і добрыя людзі. Усяго вам добрага і дзякуй...»

Самыя лепшыя ўспаміны засталіся ў нас аб рабочых Лацінскай Амерыкі, з якімі звеў нас дарожны лёс. Радрыга Гера, Антонію Вега — вадзіцелі аўтобусаў зрадніліся з намі за

АД СВІСЛАЧЫ ДА АЛТЫНКОЛЯ

Восень — пара турыцкіх злётаў. У маляўнічых мясцінах пад Мінскам разбіваюць лагеры аматары падарожжаў: рабочыя, студэнты, маладыя вучоныя. Вечарамі тут звяняць гітары і гучаць бясконцыя расказы пра далёкія і блізкія маршруты, якія пракладзены сталічнымі турыстамі.

Сёлета больш як 60 тысяч жыхароў горада-героя правялі свой адпачынак на пучэйках на турыцкіх базях Міншчыны, што размясціліся на Нёмане і на Нарачы, на Мінскім моры, і больш як 50 тысяч людзей рознага ўзросту падарожнічала далёка ад дому.

Цікавы маршрут быў у групы маладых мінчан, якія на брызентавых байдарках

прайшлі па ціхай лясной рэчцы Бабёр, захапляліся краявідамі Крупшчыны і Барысаўшчыны. «З Еўропы ў Азію» — так назвалі сваё падарожжа турысты Мінскага мотавелазавода. Некалькі тысяч кіламетраў праехалі яны па дарогах двух кантынентаў на матацыклах, што выпускаюцца іх прадпрыемствам. Інжынеры, геологі, хімікі вандравалі па Тэлецкаму возеру і Алтайскай тайзе. Фотаздымкі расказваюць якраз пра гэта падарожжа.

На вялікіх, падобных на казачных драконаў лодках турысты перасеклі Алтынкаль — так называюць алтайцы Тэлецкае возера. «Алтын» па-мясцоваму значыць «залатое», «коль» — возера. Старадаўняя легенда сцвяр-

джае, што нібыта даўно ў возера кінуўся паляўнічы з вялікім залатым самародкам, які не здолеў прынесці чалавеку шчасця. Турысты ж называюць Тэлецкае возера жамчужнай Алтай за яго незвычайную прыгажосць. З усіх бакоў Алтынкаль абдымаюць горы, 71 рэчка ўпадае ў возера і толькі адна выцякае. Стромкія кедры і вадаспады вышынёй у шматпавярховы дом, срэбныя скроні гор і сцэжкі, якія падымаюцца за воблакі, — усё гэта надоўга застаецца ў памяці беларускіх турыстаў. Яны знаёміліся з мясцовымі жыхарамі, цікавіліся іх жыццём і работай. Агульнае захапленне выклікала Гелена Тандзеева. Энергіі і спрыту гэтай 50-гадовай жанчыны можна па-

зайздросціць. Высока ў гарах пасвіць яна калгасных коз і кароў. І час ад часу разам з сынам Мікалаем спускаецца ў даліну, каб здаць топленае масла.

Цікавым і разнастайным было наша падарожжа. Як толькі мы спыніліся на прывал, да нас «у госці» адразу завітвалі бурундкі, не раз мільгаў на суседніх дрэвах пушысты сабаліны хвост. Гаспадара тайгі — мядзведзя бачылі таксама, праўда, толькі на дзіцячай турбазе, на беразе Алтынкаля.

В. НІКІЦІН.

НА ЗДЫМКАХ: рака Бія — адзіная «дачка» Алтынкаля; на такіх «драконах» пачалося наша падарожжа. Фота аўтара.

ПАЎНОЧНЫ КІПАРЫС

Прадстаўніком сямейства кіпарысавых на тэрыторыі Беларусі з'яўляецца ядловец звычайны. З'явіўся ён ужо ў трацічны перыяд, не менш як 50 мільянаў гадоў назад. Гэта вечназялёны хмызняк, які распаўсюджаны вельмі шырока. Асабліва шмат яго ў паўночна-заходніх і цэнтральных раёнах рэспублікі. Чым далей на поўдзень, колькасць яго памяншаецца, і на Палессі ён практычна не сустракаецца.

Расце ядловец часцей за ўсё ў падлесках хваёвых бароў, вытрымліваючы зацямненне. Аднак на асветленых месцах развіваецца лепш. Ядловец добра прыстасаваны да розных умоў і не вельмі патрабавальны — не баіцца марозу, засухі. Расце на пясчаных, сугліністых, сухіх і вільготных глебах.

Ядловец — даўгавечная драўнінная парода. Ён доўжыць да дзвюх тысяч гадоў. Развіваючыся ў розных умовах, утварае разнастайныя формы. Гэта цудоўны дэкаратыўны хмызняк. Калонападобная вузкапірамідальная крона дазваляе прымяняць яго для азелянення двароў і вуліц.

Л. ВАЛЬКО.

КОЛЬКІ ВАС, БУСЛЫ?

На гэта пытанне адкажуць вынікі своеасаблівага перапісу. У мінулым годзе было ўлічана 3 142 гнязды, і з іх вылечыла звыш пасты тысяч маладых птушанят. Сёлета аматары прыроды правялі перапіс паўторна, каб пазбегнуць памылак і вызначыць заканамернасць рассялення буслоў.

Старшы інжынер-паляўніцтвазнаўца Брэсцкай абласной інспекцыі па ахову прыроды С. Кушнярук расказвае, што на Палессі з'явілася 1 250 новых гнёздаў. Колькасць птушанят, якія вылечылі з «бацькоўскага дома», у параўнанні з мінулым годам узрасла амаль у два разы і складала 11 378. Гэта тлумачыцца тым, што вясна выдалася цёплай, доўгі час пасля асенняй паводні ўзровень вады ў рэках і азёрах заставаўся высокім. Птушкі мелі дастаткова корму, адклалі больш яек.

Сёлета на Палессі праведзены яшчэ адзін перапіс — лебедзя-шыпуна. Адна парогатых прыгажунёў некалькі гадоў назад аблюбавала сабе месца ў тарфяным кар'еры ля вёскі Кустынь Брэсцкага раёна. Сёлета яна дала значнае патомства — вырастае восем прыгожых птушак. Тры гнязды выяўлены ў Пружанскім раёне. У кожным з іх выраслі птушаняты. Месцы гнездавання лебедзя-шыпуна ўзяты пад ахову нагляд.

П. СУСІКАУ.

ПОМНІКІ БЕЛАРУСКАЙ АРХІТЭКТУРЫ

На паўднёва-заходняй ускраіне вёскі Олтуш (Маларыцкі раён Брэсцкай вобласці) непадалёк ад берага маляўнічага аднайменнага возера захаваўся цікавы помнік палескага драўлянага дойлідства XVIII стагоддзя. Гэта — царква Спаса-Праабражэння.

Першая царква ў Олтушы ўпамінаецца ў грамаце польскага караля ў 1685 годзе. Яна таксама была драўляная, бо дрэва з'яўлялася адзіным шырока даступным будаўнічым матэрыялам палескага дойлідства. Царква, што існуе ў наш час, збудавана да 1783 года (вядома, што ў гэтым годзе яна ўжо дзейнічала). Кіраваў будаўніцтвам мясцовы жыхар Сямён Паўловіч. У XIX стагоддзі царква некалькі разоў перабудоўвалася.

Царква Спаса-Праабражэння адносіцца да распаўсюджанага ў Беларусі тыпу трохзрубных пабудоў падоўжна-васевай кампазіцыі і складаецца з прамавугольных у плане бабінца, нефу і алтара.

Алтарнае памяшканне аддзяляе чатырохградны разны іканастас, зроблены ў 1868 годзе. Найбольш цікавая яго частка — царскія вароты, якія аздоблены багатай сакавітай рэзью вельмі складанага малюнка.

Сцены збудавання знадворку ашаляваны і прарэзаны прамавугольнымі аконнымі праёмамі, упрыгожанымі ліштывамі. Характэрная асаблівасць помніка — у яго завяршэннях. Дах кожнага зруба завяршаецца складанай па малюнку вежачкай, што значна ўзбагачае сілуэт збудавання, яго рытмічны лад. У гэтых элементах выразна праявіліся рысы стылю барока.

Званіца, якая злучана з храмам, мае двух'ярусную кампазіцыю. У яе архітэктуры адчуваецца моцны ўплыў класіцызму.

Ю. ЯКІМОВІЧ.

НА ЗДЫМКУ: царква Спаса-Праабражэння ў вёсцы Олтуш на Брэсцчыне.

Фота аўтара.

ВАС ШУКАЮЦЬ СВАЯКІ І ЧАКАЮЦЬ

Голубеў Уладзімір Якаўлевіч шукае свайго бацьку ГОЛУБЕВА Якава Кірэвіча, які нарадзіўся ў 1909 годзе ў пасёлку Прысна Веткаўскага раёна Гомельскай вобласці.

Вядома, што Голубеў Я. К. быў прызваны ў Чырвоную Армію ў чэрвені 1941 года, і з таго часу ад яго не было аніякіх вестак. Хадзілі чуткі, быццам у самым пачатку вайны Голубеў Я. К. трапіў у палон пад Оршай і быў вывезены ў Германію.

Паважаныя чытачы! Угледзьцеся ўважліва ў твар гэтага чалавека. Калі хто з вас ведае што-небудзь пра яго лёс, просім напісаць да нас у рэдакцыю або паведаміць яго сыну Голубеву У. Я. па адрасу: г. Віцебск, вул. Нікалаевай - Церашковай, д. 6, кв. 44.

ГУМАР

— Да вас прыйшоў на спатканне сеньёр Росі, — гаворыць турэмшчык знявольнаму.

— Скажыце, што мяне няма.

На вясельным банкете госць, які спазніўся, пытаецца ў маладога чалавека:

— Прабачце, гэта вы маладажон?

— Не, я выбыў яшчэ ў чвэрцьфінале.

Чалавек прыйшоў наймацца ў балет на лёдзе.

— Што вы ўмеце рабіць?

— Я раблю васьмёркі.

— І ўсё? Гэта ж самая прымітыўная фігура.

— Так, але я раблю васьмёркі зусім арыгінальным спосабам.

— Якім жи?

— Я вычэрчваю правай нагой шасцёрку, а левай — двойку.

— Мая жонка толькі і ведае, што просіць у мяне грошы, — скардзіцца муж прыяцелю. — На мінулым

тыдні ёй спатрэбілася дзвеце рупій, пазаўчора яна напрасіла сто дваццаць пяць, а ўчора — сто.

— Гэта жахліва! — усклікнуў прыяцель. — І што ж яна робіць з гэтымі грашыма?

— Не ведаю, я ёй іх не даю.

— Афіцьянт, што гэта значыць? Вы прынеслі рыбу раней супу?

— Шэф-повар сказаў, што рыба ўжо не можа чакаць.

Сустракаюцца дзве прыяцелькі.

— А ведаеш, я нядаўна пабывала ў Італіі.

— Як цікава! Скажы, а праўда гэта краіна мае форму бота?

— Ты прачытала малітву дзеве Марыі? — строга пытаецца маці ў васьмігадовай дачкі.

— Не, але затое я раскавала ёй, што перадавалі па тэлевізары.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-04-97, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі Заказ № 1769.